

Magyar Református Nevelés

református pedagógiai szaklap – I. évf. 8. szám

2000. november

**Tematikus szám
az olvasástanításról**

A TARTALOMBÓL:

Dr. Nagy Áttila:
Az olvasás ideje

Jttebei Kiss István:
A nemzetnevelő Teleki Pál

**Hogyan tanítsuk olvasni
gyermekeinket?**

Bocsák Istvánné:
Sagyomány és újjás...
vissza a gyökerekhez?!

Dr. Kovász Gabriella:
Az olvasásátanítás
pedagógiai dilemmái

Varga Albertné:
Mennyire hasznosítható a
Kovász-módszer?

Sorváti Jldikó:
A Meixner-módszerről
dióhéjban

Kászló Károly:
A técsői magyar tan nyelvű
oktatás rövid története

DR. NAGY ATTILA

Az olvasás ideje

Hazánkban a felnőtt lakosság negyede, ötöde a funkcionális írástudatlanság valamely fokozatába sorolható (napi munkája során soha nem olvas 58%, súlyos helyesírási gondjai vannak 40-60%-nak, egyötöd napilapot sem, 30% könyvet sem olvas, mi több a megkérdezettek tizede, saját bevallása szerint egész eddigi életében egyetlen könyvet sem olvasott el), 27% még nem járt könyvtárban. Vagy fordítsuk le mindezt a gyerekek nyelvére! A 8. osztályt végzők harmadának szövegértési nehézségei vannak, az 1986 és 1995 közötti években az Országos Közoktatási Intézet által végzett vizsgálatok eredményei szerint a helyzet romló tendenciát mutatott, s csak a legutóbbi években (1995-1999) lehet stagnálásról, a helyzet stabilizálásáról beszélni. Egészen más aspektusból: az 1960-as években még az akkori tizenévesek a szépirodalom olvasását legkedveltebb szabadidős tevékenységüknek mondták, ugyanezt 1977-ben már csak a 6., majd a két évtized múltával megismételt felmérésben pedig csupán a 12. helyre sorolták. Azaz ideje van a szólásnak az olvasásról!

Milyen mértékben amerikanizálódik a mai magyar társadalom? A tömegdemokrácia térnyerésével párhuzamosan a mozgókép foglyaivá válunk egyre többen, vagy legalább az érettséggel rendelkezők, a literátus emberek még megőrzik az írásbeliség becsületét? Milyen erősek maradnak az európai kultúrához kötődés szálai? Milyen mértékben marad meg az írásbeliség becsülete, a könyv szeretete? Megértjük-e a használati utasításokat? Szabatosan, feszesen, célratörően fogalmazzuk-e meg a pályázati űrlapokat? Tanulásra,

továbbtanulásra, szakmaváltásra alkalmas nemzedékek kerülnek-e ki ezekben az években iskoláinkból? Vagy ahogyan ezt az utóbbi időben már érzékelni lehet, egyre többen pszichológushoz fordulnak segítségért az érettségihez közeledve: dyslexiás, dysgraphiás vagyok, tessék nekem erről bizonyítványt adni, hogy ne kelljen írásbeli dolgozatot készítenem!

A helyzet drámai! A külvilágban zajló változások zöme ellenünk dolgozik. A másod- és harmadállásokat vállaló szülők egyre többen vannak, 100 házasságkötésre ma már 57 válás jut, a nagyszülők évtizedek óta nem élnek unokáik közelében, kulcsos, magányos, csellengő gyerekek, szorongató gondolataikat meg nem hallgató felnőttek. Marad az üres lakásban biztonságérzetet keltő „hangfüggöny”, meg az emberi arc és hang, tehát a varázsdoboz, a televízió, s legújabbban a számítógép. Félreértés ne essék! Mindkét találmány csodálatos eszköz a jóra és az ostobaságra egyaránt! Rajtunk szülőkn, pedagógusokon múlik, mire használják! Mit látnak, tanulnak tőlünk? A számítógép képernyőjén lévő szöveget is meg kell értenem, ha nem csupán a piktogramos játékok kedvéért ülök mellé!

Minden ellenkező előjeltű jóslattal szemben ma a könyvkiadás világszerte az egyik legvirágzóbb üzletág. (A minőségi összetétel egy másik írás témája lehetne.)

No és az oly sokat emlegetett információs társadalom, amelyet mi a pontosság kedvéért inkább a tudás társadalmaként vessünk párra! Információk áradata borít el naponta mindnyájunkat, de ezt a magunk belső szűrőjén átengedve, megrostálva, a korábban meglévő ismereteinkhez igazítva régi/új

tudássá kell alakítani, hogy ne mindig az éppen aktuális manipuláció foglyaivá váljunk! Tehát ismét ideje van az olvasásnak! A belső vitának, a magunkban, a magunkkal folytatott párbeszédnek, a belső béke, a belső rendteremtés esélyének.

Az átlagos hazai tizenéves manapság jó három órát ül a képernyő előtt s ennek töredékét a nyomtatott szöveggel foglalatostkodva! A képernyő, miközben rengeteg hasznos dolgot közvetít, tanít (vagy csupán ostoba kábítószerként időnket rabolja), egyúttal tempót is diktál. Nincs idő! Az ő tempóját kell felvennem, követnem! Értem, nem értem, jól értem? Teljesen mellékes, ő irányít, nincs mód a lassításra, a visszakérdezésre, az ellenvetésre! Az olvasásnak ideje van, az általam megszabott percek, órák száma! Az elidőzés luxusa. A saját belső filmem tempója, az elmerengés, a meglóduló képzelet, a visszalapozás vagy csupán az elrélvülő tekintet ideje, amitől az élmény igazán csak az enyém lesz. Ez az idő hozza a megrendítő felismerést, a felkavaró szégyent, büntudatot, a békévé oldó emlékeztést! Hát ezt akarjuk elveszíteni, kidobni az ablakon, kihullatni a saját és gyerekeink kezéből?

Húzzuk meg tehát a harangokat és figyelmeztessünk minden jó szándékú embert, akinek van füle a hallásra! Itt az ideje, hogy Magyarországon is meghirdessük az olvasás évét!

Ahogy azt már az Egyesült Királyságban az 1998. szeptember 1. és 1999. szeptember 1. közötti tanévben Tony Blair miniszterelnök fővédnöksége mellett sok milliós kormányzati és a magán-szférából érkező pénzekből meg-

szervezték, mindig az olvasó, a mesélő, a történeteket mondó embert helyezve a középpontba. Kiemelt támogatást kaptak a kisgyermekes családok (ingyen könyvek a bizonyos kötelező orvosi vizsgálaton megjelenő gyermekeknek) és a közönyvtárak. Komoly szerepet vállaltak a médiák: havonta más-más témát preferálva (mese, énekelt vers, megfilmesített regények, drámák, internet, könyvek az utazásról, a sportról, a jövőről stb.), illetve gyakran vállaltak szereplést jól ismert, vonzó személyiségek, akik vallomásaikban tettek hitet az írott, a nyomtatott szó vagy csak elmondott „mese” életüket, világlátásukat formáló szerepéről, életre szóló élményeikről.

Észtország gyorsan követte a példát. A kormány már 1998 októberében döntött az „Észt Könyv Éve” című rendezvénysorozat (kiállítások, konferenciák, pályázatok) 2000. április 23. és 2001. április 23. közötti lebonyolításáról.

Magyarországon a csaknem két éve tartó bizonytalankodás után, e sorok írásának óráiban (2000. november legelején) várjuk a kormány szintű döntést és a mellérendelt költségvetést, miszerint 2001. január 22-én, a Himnusz megírásának 178. évfordulóján, a Magyar Kultúra Napján nálunk is elkezdődik az olvasás éve, melynek során a bevezetőben jelzett és még hosszan sorolható negatív tendenciákra kívánjuk a közvélemény, az oktatás- és művelődéspolitikai figyelmét felhívni, illetve a média közhangulatot formáló erejét segítségül kérni.

A nagy nemzetközi összehasonlító vizsgálatok eredményei szerint az a gyerek tud jól olvasni, aki sokat olvas, az olvas sokat, akinek ez örömet jelent. Tehát a recept részsint rendkívül egyszerű: örömteli varázslatban, boldogító, izgalmas, képzeletbeli kalandokban kell gyermekeinket részesíteni! Tehát mielőbb ölbe kapva, ringatni, énekelni, dúdolni, höcögtetni, versel-

ni, mesélni kell nekik, hogy az élmény egy életen át kitörölhetetlen maradjon! A fejből mondott vagy felolvasott mesét, a ritmikus szöveget, a nagy félelmeket és csodás gyógyításokat, igazságosztásokat, a világ erkölcsi rendjébe vetett hitüket – vagyis az olvasás iránti olthatatlan vágyukat, kíváncsiságukat soha el ne veszítsék!

Másrészt, ha ez a korai „védőoltás” valamilyen ok miatt elmaradt (ingerszegény családi környezet, nem olvasó, keveset beszélő szülők, rossz óvoda), akkor hogyan pótolhatja ezt az iskola? Nem könnyen! De, ha eleinte ott is a mese, a varázslat, a játékosság dominál, akkor még a leghátrányosabb helyzetűek esetében is van remény. (Egyébként az olvasási nehézségekkel küzdőknél a korrekció legáltalánosabb eszközei között találjuk a hangos, szótagoló olvasást, a ritmikus mozgást, az énekkel, táncsal összefüggő gyakorlatokat.)

Röviden hadd villantsunk fel még néhány, a jól olvasás háttérében meglévő összefüggést.

Ahogy erre már utaltunk, a családi háttér (a szülők iskolázottságának mértéke, az otthoni könyvek száma) minősége, a generációk során felhalmozott kulturális tőke jellemzői alapvető jelentőségűek. Bármily meglepő, az oly sokat emlegetett GDP, az egy főre jutó nemzeti jövedelem nem, de az egy lakosra eső könyvtári kölcsönzések száma közvetlen kapcsolatban van a gyerekek szövegértésének színvonalával. A mérsékelt (1-2 órás) tévénézés, illetve számítógép használat ugyancsak ösztönzőleg hat az olvasási kedv s ezen keresztül a technika fejlesztésére, míg a túl sok (napi 4 vagy több órás) „médiahasználat” esetleg annak teljes elkerülése egyaránt az olvasási, szövegértési teljesítmények matematikailag is kimutatható romlásával jár együtt. Rendkívül fontos, hogy a pedagógusképzés bármely szaktárgyban nem csupán az

adott tudomány elsajátítására koncentráljon, hanem világossá tegyen egy másik összefüggést: minden pedagógus elsősorban az anyanyelvet használja, az anyanyelv árnyalt, gazdag eszközrendszere lehet igazán sikeres közvetítője a legelvontabb természettudományos ismereteknek.

Ugyancsak szükség lenne annak a több évtizedes, elvi felismerésnek végre gyakorlati megvalósítására, mely szerint az olvasás, a betűfelismerés, az összeolvasás megtanítása az alsó tagozat feladata ugyan, de a folyamatos olvasásfejlesztés minden tantárgyban, az iskoláztatás teljes ideje alatt, a tantestület egészének feladata. Vagyis a tantestület szelleme (beszélgetnek-e a gyerekekkel, a szülőkkel vagy csupán az „anyag leadása, majd számonkérése” zajlik naponta, van-e diákújság, szeretnek-e maguk a pedagógusok olvasni, melyek a tipikus beszélgetési témák a közös tanári szobában, miről vitatkoznak a tantestületi értekezleteken stb.) egyértelműen tükröződik, visszaigazolóódik a tanulók ilyen jellegű teljesítményein.

Végül a felekezeti iskolákban bizonyára közvetlenül érthető összefüggés, amelyet egyébként az átlagos, állami iskolákban végzett mérések után fogalmaztak meg: feltűnően jól olvasnak azokban az oktatási intézményekben, ahol a fentiek megléte mellett még az igazgatók „pasztorációs munkát” is végeznek. Vagyis a rájuk bízottak jó gazdájaként nem csupán jutalmaznak és dorgálnak, a konfliktusokat nem söprik a szőnyeg alá, hanem az okokat feltárva, megértve meg akarják oldani azokat, s a tantestületi értekezleteken rendszeresen pedagógiai problémák kerülnek a középpontba, különös tekintettel a kezdeményező kollégák meghallgatására, bátorító támogatására.

Budán, Szent András hava 6-dik napján

ITTEBETI KISS ISTVÁN

A nemzetnevelő Teleki Pál

Minden kor, minden rendszer vezetői a maguk kitűzött céljainak megvalósítása érdekében keresik azt a nevelési módszert, amelynek segítségével biztosítják rendszerük kiépülését. Elgondolkodtató az a tény, hogy amikor a XIX. század utolsó és a XX. század első évtizedeiben a nagyhatalmak (Anglia, Franciaország, Németország és a Monarchia) háborúra készülődnek, életterük, érdekeik biztosítása érdekében különös hangsúlyt kap az iskolákban a katonai nevelés. Francia mintára kardot kapnak az egyenruhás tanulók. Ugyanakkor 1908-ban egy angol ny. tábornok, *Baden Powell* (Bi Pi) új nevelési módszert indít el Angliában. Ez pedig nem más, mint a cserkészlet!

Idézem a Pedagógiai Lexikonból a következőket: „A cserkészlet századunk egyik legnagyobb pedagógiai mozgalma. Célja egy új fiú (ember) típus kialakítása önnevelésre való gyakorlati rásegítés útján. Legjobb módszere a személyes élmény, a cselekedtetés, az átélés, eszköze a cserkészlet törvénye, a fogadalom és a napi jótett.”

A cserkészlet törvények kisebb-nagyobb módosítással minden országban azonosak. Íme a mienk, magyaroké:

1. A cserkész egyenes lelkű és feltétlen igazat mond.
2. A cserkész híven teljesíti kötelességeit, mellyel Istennek, hazának, embertársainak tartozik.
3. A cserkész, ahol tud, segít.
4. A cserkész minden cserkésztestvérének tekint.
5. A cserkész másokkal szemben gyöngéd, magával szemben szigorú.

6. A cserkész szereti a természetet, jó az állatokhoz és kíméli a növényeket.

7. A cserkész feljebbvalóinak jó lélekkel és készségesen engedelmeskedik.

8. A cserkész vidám és meggondolt.

9. A cserkész takarékos.

10. A cserkész testben és lélekben tiszta.

E törvények lényegében magukban foglalják a bibliai törvényeket, csak míg az ószövetségek felerészben tiltanak, ezek cselekvésre buzdítanak.

A fogadalom szövege így hangzik: „*Én, ... fogadom, hogy híven teljesítem kötelességeimet, melyekkel Istennek, hazámnak, embertársaimnak tartozom. Minden lehetőséget megteszek, hogy másokon segítek. Ismerem a cserkész törvényeket és azokat híven megtartom.*” A cserkészvezetők még hozzátesszik: „*A rám bízott cserkészeket legjobb tehetségem szerint nevelem és mindenkor jó példával járok előttük.*”

A Bi Pi által kezdeményezett új fiú-ember célzatú nevelési módszer Európa-szerte, sőt Amerikában, de az egész művelt világban is hamar elterjed.

1910-ben *iff. Szilassy Aladár* orvos és *Megyerics Béla* református lelkész megalakítja a BRKIE, Budapesti Református Kerésztény Ifjúság Egyesület keretében az első magyar cserkészcsapatot. Az alapítók között ott találjuk *Koczog Andrást*, az Óbudai KIE vezetőjét, a budai főreál tanárát, *Papp Gyula* jogászt, aki később az egységes MCSSZ megalakulását készítette elő. Ide kapcsolódik *Karácsony Sándor*, a 22 éves fiatal tanár tevékenysége, elsősorban neki köszönhető, hogy az egész

magyar protestáns ifjúságot hatalmába kerítette a cserkészlet.

1912 tavaszán a 22 éves fiatal piarista tanár kezdeményezésére megalakult a Teleki Pál egykori Piarista Gimnáziumban a 2. sz. BKG cscs. *Sík Sándor* ok. pap-tanár az, aki kezdet tudott fogni *Megyerics Béla* református lelkésszel a keresztyén(y) és nemzeti irányzat érdekében. Egy időben az egységes CSSZ elnöke is, később a cs. pedagógiai írója volt.

Nem folytatom tovább az egyes cserkészcsapatok történetét. Most csak még azt jegyezzük meg, hogy 1920-ig, megcsonkított hazánk szomorú történetének kezdetéig 20-25 csapatban neves és nemes pedagógusok vezetésével 4-5 ezer cserkész vállalta a cserkészlet törvényeket, és a pozitív életvitelre tett fogadalmat.

Teleki Pál, az akkor 40 éves férfi, a tudós professzor, az ízig-vérig hívő keresztyén politikus, a miniszter, a miniszterelnök, aki – sokak megbotránkozása ellenére – cserkészintet, rövidnadrágot ölt magára, 1919 őszén tesz fogadalmat.

De ki is ez a Teleki Pál?

Szabó Dezső író, aki egyidős volt Telekivel, aki gúnyos bírálataival nem kímélte kortársait, így jellemezte Telekit: „*Sajátos ember volt. Testi valóságában inkább kicsiny, a tudós ijedt csodálkozásával nagy szemeiben. De a szemek mélyebb titkaiban ott lappangott a mindenlátás szomorúsága, s valami félig cinikus, félig megbékélt humorú öngúny. Mintha minden percben mondt volna önmagának: Látod, Teleki Pál, milyen gyermek vagy, hogy ezekkel az emberekkel akarsz valami szépet, valami maradandót alkotni. [...] Ő volt az elhervasztott magyar*

öntudat újjászületése, a magyar szolidaritás felébredt ösztöne, a megmaradás új reménysége. Egyszerű volt, mint az igazi tudós, csendes szavú, mint a jó pap és igéi mélyre hatottak, mint a biztos kézzel vetett mag. [...] Ó, hogy tudta szeretni annyiszor megcsalt, annyiszor kiszákmányolt, rokontalan árva fáját. Tiszta ember volt. Könnyörtelenül elvárta mindenkitől, amit férfi fejjel cserkészsként megfogadott, hogy híven teljesítse kötelezettségeit, amellyel Istennek, hazának, embertársainak tartozik.”

1919-ben a kommunista hatalommal szemben megalakult kormány tagja. 1920-ban részt vett a trianoni béketárgyaláson, ő is tiltakozik: angol, német, francia nyelvű előadásaiban, cikkeiben rámutat az igazságtalan békediktátum következményeire.

1920 júliusában egy megcsont, kifosztott ország, benne egy meghasonlott, a háborúba belefáradt, a forradalmakban félrevezetett, csalódott nemzedék miniszterelnöke lett. Súlyosbítja a helyzetet, hogy a megcsontított ország továbbra is a nagybirtok és a hárommillió koldus országa maradt a klérus, a katonai, a lecsúszott dzsentri tisztviselői kar vezetésével. A széles magyar néptömeg, elsősorban a parasztság kiszolgáltatott, gazdaságilag elesett, alacsony műveltségű, tehetetlen.

„A kiéhezett lelkek várják a prófétákat, és terjed a forradalmi tűz. – írja az Erdélyből kitelepült Ravasz László református püspök. – Eloltására már alig lehet gondolni másként, mint a régóta hirdetett recepttel: új, radikális földreform, igazságosabb jövedelemelosztás, jobb ruha, nagyobb kenyér, halálosan komolyan vett evangélium.”

Revolúció vagy evolúció? – élesen vetődött fel a nagy sorskérdés. A kor nemzetben gondolkodó nevelői – élükön Karácsony Sándorral, Sík Sándorral, és nem utolsósorban Szabó Dezsővel, aki

a maga ellentmondásosságával igen erős befolyást gyakorolt a felnövekvő fiatal nemzedékekre – az evolúcióban, az edukációban, azaz a fokozatos nevelésben látták a kivezető utat.

Teleki igen fontosnak tartotta, hogy a már felnőtt korba ért egykori cserkészek felnőttkori hivatalkukban, foglalkozásukban, szakmájukban, általában a munkahelyeken, az egész közösségben továbbra is érvényesítsék a cserkészgondolkodást, a cserkészlelkiséget, a cserkészszellemet. Úgy vélte, hogy a társadalom széles rétegeit átjárja, és ezáltal megbíbtja a cserkészéletforma. Az USA-nak van jó polgára, Angliának nemzeti társadalma, Magyarországnak nincsen hozzájuk hasonló magyar társadalma. Ezért a cserkészlet meg akarja teremteni az éberségében és magyarságában újjászületett magyart, hogy aztán így felépítse az új magyar társadalmat.

A társadalom fejlődésének folyamán évről évre, nemzedékek követik egymást. A húszas évek elején fogadalmat tett cserkészek őrsvezetők, segédvezetők, tisztek lettek, vagy a többség elérte a róverkort, az öregcserkész- majd a férfi-cserkészkort. Az egyes korosztályok új és újabb feladatot kaptak. Az egyes róverkorú őrök előszeretettel vállalták a falujárással egybekötött regölést.

Teleki munkatársai, hallgatói, nemzetben gondolkodó követői, elsősorban cserkészei előtt állandóan hirdette: „A mi feladatunk ezekben a rettenetes időkben a világgal szemben az, hogy megtartsuk ezt a nemzetet a világnak, mert lehet-e ennél nemesebb, nagyobb és szentebb feladat? Ez a mi feladatunk! Ezt tekintem én is első feladatomnak. Ha ez sikerül megtettük kötelességünket.” Kifejtette továbbá, hogy amikor a jelenünkről és a közeljövő teendőiről gondolkodunk, nem szabad feledni a messze jövőt,

és mint nagy, örök értéket kell ápolni a nemzettestet. Ezt neveléssel lehet elérni. De én a nevelés alatt nemcsak az iskolát, benne a cserkészletet értem, hanem mindenkinek a nevelését, vagyis a nemzetnevelést.

Elérkeztünk 1937-be, felgyorsultak az események, amelyeket Teleki közvetlenül vagy közvetve irányított. Mint az Országos Köznevelési Tanács elnöke százánál több iskolát, bennük sok-sok osztályt, még több cserkészcsapatot, főként táborokat látogatott meg, felmérte mennyire hatott a szellemiség, milyen mélyen éltek meg a kialakítandó vagy már kialakított életformát. Úgy érzi, elérkezett az idő arra, hogy a cserkészférfikkal megalakítsa a Fiatal Magyarság országos hálózatát. 1937. november 28-án megalakult tehát a Fiatal Magyarság Szövetség, melynek szénior elnöke Teleki lett. Majd megválasztják a központi vezetőket és tankerületenként a kerületi vezetőket. A debreceni tankerületé szerény személyem lett. A szövetség nem politikai párt, párton felüli, de tagjai befolyásolják a hét éven át kidolgozott *Eszmék és Elszánásokban* kitűzött célokat az Újmagyarország kialakítása végett.

Teleki 1938 májusában az Imrédy kormányban elvállalja a kultuszminiszterséget. Nem oktatásügyi miniszter akar lenni, hanem nevelésügyi, mert nevelni kell a családban, az iskolában, de nevelni kell magát az egész társadalmat is. A nemzetnevelés összefüggő egész. Társadalmunkban egyre jobban jelentkezik a németek által sugallt szélső jobb és a szovjetek által szított szélsőbal irányzat. Sajnos ezek elérték pedagógusainkat, ifjúságunkat is. De ez már nem nevelési kérdés, hanem politikai.

Mindeközben egyre élesebb vetődött fel a nagy kérdés: hogyan lehet a szegényparasztszok

országából Dánia példájára gazdag parasztok országává építeni Magyarországot? Ismerve a világon a fegyverkezési verseny folyamán kialakult gazdasági válságot, külső segítségre nem számíthattunk. Tudtuk, egyedül vagyunk, a magunk erejére vagyunk utalva.

A 9. cserkésztvény így hangzik: „*A cserkész takarékos.*” Így folytatódik: „*Becsüld meg a pénzt, de éberén vigyázz, hogy rabjává ne légy. Fukarság és pazarlás egyaránt szégyenletes és jellemromboló. Iparodjál gyakorlati ügyességre és egészséges vállalkozói üzleti szellemre, hogy szorgalmaddal anyag függetlenségre juthass, és másokra ne szorulj. Ez a jellembeli érintetlenségnek is erős támasza, s ez teszi lehetővé, hogy másokon segíthess.*”

1938 őszén e törvény szellemében indul el egy új nevelési mozgalom, pontosabban egy gazdasági-nevelési módszer az iskolákban, amelynek célja, hogy megindítsa a széles néptömeget a kulturális és gazdasági felemelkedés útján, s végső eredménye a független ország megteremtése lehet. Zsindely Ferenc kultusz-államtitkár felesége, a debreceni születésű, nyelvet beszélő, művészi vonalon sikerekkel büszkélkedő Tüdős Klára egy tervezetet tesz le Teleki asztalára. Ez a tervezet azt mutatja meg, hogyan lehet a diákokat takarékoságra, vállalkozásra nevelni. A nemzetnevelő Telekinek tetszik a tervezet, és egy féléves kísérlet sikerei alapján az ország valamennyi iskolájára kiterjeszti. A mozgalom indításához felhasználnak Horthy Miklós kormányzó szolnoki beszédjéből néhány mondatot, amely beleillik Teleki koncepciójába. Ez így hangzik: „...Gyermekeinkbe, ifjúságunkba bele kell nevelni az érdeklődést a gazdasági élet iránt, a vonzódást a szabad pályák felé, fel kell kelteni bennük az egyéni kezdeményezés, az önálló vállalkozás szellemét. Bízom benne, hogy a mi tehetséges fajunk,

amely mindenre alkalmas, amely mindent el tud érni, ha akarja, ezt is meg tudja tanulni...” A kinyomtatott szöveget keretbe foglalva, a Horthy-pecséttel ellátva megküldik az iskoláknak. A megalakult önkéntes diákszervezetek, amelyek később a *Diákkaptár* nevet viselik, szövetségbe tömörültek, ennek elnöke ifj. Horthy István államtitkár, a későbbi kormányzóhelyettes. Társelnöke Tüdős Klára és Witz Béla, Teleki lelki atyja. A cserkészletben nevelkedett németül, angolul, franciául, olaszul beszélő, gazdasági életünkben sikeres mérnök-közgazdász méltó e tisztségre. Vezetése alatt 710 iskola 1600 pedagógus, százezer diák kapcsolódott a mozgalomba.

Így nevelődött a maguk erejére támaszkodó nemzeti szellemű hazát megmentő társadalom.

1941. március derekán a nemzetnevelő Teleki Pál, a miniszterelnök Szatmárnémetiben oda kiáltotta hallgatóinak, de az egész országnak: „*Merjünk magyarok lenni!*” Március végén, nekünk, a FMSZ vezetőinek, többek között ez mondta: „...most én tartom kezemben az ország székérrúdját, nem engedem meg senkinek, hogy ezt bárki kivége a kezemből, vagy bárki jobbra, akár balra eltérítse!” 1941. április 2-án este gyónás, utána beszélgetés Witz Bélával. Rendezés a cserkészruha kikészítésére a 3-án reggeli közös áldozásra. 3-án a lakásán meggyilkolták Teleki Pált, a nemzetnevelő miniszterelnököt. Ugyanez a sors jutott 1942. augusztus 20-án Horthy István-nak. Kinek higgyünk? Éjjel 3 órakor Berlinbe megérkezett a titkos távirat: Megtörtént! 9 órakor a Miniszter Tanács közli: Öngyilkos lett! Az előbb idézett szavai, rendelkezései alapján hihető ez? A közelmúltban a Vasárnapi Újságban végre elhangzott a valóság. Meggyilkolták. Ezt dr. Zakar András 1983-ban kiadott Gróf Teleki Pál halála (Bécs, 1983) című mun-

kájában is közölte. A kiáltó szó azóta hozzánk is szól: Merjünk magyarok lenni! Merjünk!

A magyar köztudatban a Horthy-korszak, benne Teleki Pál is a bűnös nemzet miniszterelnöke. Merjük tiltakozásunknak hangot adni! Az iskolákban működő Szülői Munkaközösségek beleszólhatnak abba, milyen tankönyvekből tanulják gyermekeik a magyar irodalmat, történelmet. Nézzük meg a könyvkereskedésben, hogyan mutatják be korunkat a tankönyvek. Merjünk hangot adni véleményünkről. A most érettségizők tankönyveiben a marxista-szemléletű írók alig emlékeznek meg az elmúlt események azon szereplőiről, akik átsegítették a nemzetet a válságos helyzeten.

Nekünk, öregeknek, aggoknak kötelességünk, hogy a fehér foltokat kitöltsük, hallassuk szavunkat. Mit mondjunk gyerekeinknek, unokáinknak, dédunokáinknak? 1917-ben első gimnazista koromban a Debreceni Református Főgimnáziumban vallástanáromtól megalázó nagy sérelem után ezt az aranyjánosí útmutatást kaptam:

„Nemes önbizalom,
de nem az önhitség
Rugói lelkedet
nagy célra feszítsék,
Legnagyobb cél pedig
itt a földi létben:
Ember lenni mindig,
minden körülményben.”

Ezt erősítették meg bennünk a cserkésztvények és fogadalmunk.

Hogyan tanítsunk olvasni a XXI. század gyermekeit?

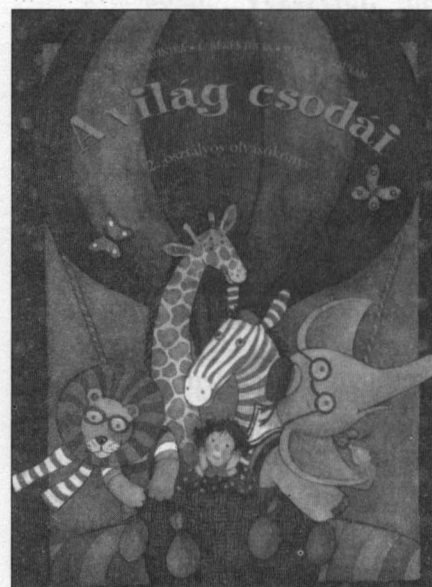
BOCSÁK ISTVÁNNÉ

Hagyomány és újítás... vissza a gyökerekhez?!

A magyar olvasástanítás módszerének megújítására az elmúlt harminc évben több elgondolás is született. Mindegyiket a jobbítás szándéka, a változó kor követelményeihez való alkalmazkodás igénye hozta létre. Az elmúlt évtizedek eredményei, a gyermekek olvasási készsége, a nemzetközi vizsgálatok mégsem hozták meg a várt eredményt. Az olvasás minősége, a szövegértés színvonala nem javult, sőt folyamatosan romlik még ma is. A kutatók, az elméleti és gyakorlati szakemberek kiemelten kezdték vizsgálni a problémát, hiszen az olvasás minősége hosszú távra meghatározza a gyermek iskolai teljesítményét, sikereit, sőt a későbbi pályaválasztását is, hiszen az olvasás a tanulás eszköze.

A megfigyelések, kutatások elsőként azt tárták fel, hogy az olvasástanulás alapja a **beszéd és a beszédértés**. Ahhoz, hogy a gyermek könnyen és jól megtanuljon olvasni, fejlett beszédképességgel kell rendelkeznie, hiszen az életkorának megfelelő gazdag szókincsrel tudja csak megfogalmazni a mondanivalóját úgy, hogy az mások számára is érthető legyen. Emellett természetesen ugyanilyen fontos, hogy megértse mások beszédét is, megfelelően tudjon arra reagálni, és megértse mások kérését, szándékát, véleményét. Ez a tény hívta fel a szakemberek figyelmét a beszédfejlesztés jelentőségére. A beszédfejlesztés egyáltalán nem új elem az olvasástanítás történetében. Már a XIX. század végén az olvasástanítás alapozását

szolgálták az ún. **beszéd- és értelmgyakorlatok**, melyek egyrészt a beszéd és a gondolkodás fejlesztését szolgálták, másrészt a szavak szótagokra bontását, a beszédhangok elkülönítését és a hangok tiszta hangoztatását tanították meg a gyermekek. Napjainkban ehhez a hagyományhoz térünk vissza, amikor az olvasástanítást megelőző **előkészítő időszak** fontosságát hangsúlyozzuk. Szinte nincs is olyan olvasástanítási program, mely ne előkészítő időszakkal alapozná az olvasás- és írástanítást, illetve ne szentelne a beszédfejlesztésnek kiemelt figyelmet. A beszéd fejlődése hat a gondolkodás fejlődésére is – és viszont –, ezért sem szabad elhagyni az előkészítő időszakot. Ebben az időszakban tisztázhatók a gyermek közvetlen szemléletét alkotó fogalmak, a szűkebb és tágabb környezetre vonatkozó ismeretei, és a fogalmak logikai viszonyai. A beszéd fejlesztése azért is vált sürgetővé és elhanyagolhatatlan feladattá, mert gyermekeinknek nagyon kevés lehetőségük van beszédre, beszélgetésre. Sajnos nagyon sok családban a tévé, a videó „helyettesíti” a szülőt. Ez azonban nagyon rossz „pótlás”, mert a géptől nem lehet kérdezni, a gépnek nincs keze, ami simogat, átölel, lelke sincs, amely megérezné a gyermek rezdüléseit. Így aztán sok bizonytalanság, megválaszolatlan kérdés, szorongás marad a gyermekben, mely nem fejleszti, hanem inkább gátolja érzelmeinek, beszédének és gondolkodásának a fejlődését. Az iskolának van mit pótolnia!

Az előkészítő időszakban alakulnak a kisgyermeknek azok az **általános részkészségei**, amelyek minden tantárgy tanulásához szükségesek. Az egész-rész viszonyok felismerésével az analízis-szintézis műveletét alapozza a tanító. A nem-faj viszonyok felismerése képezi például a betűfajták ismeretét vagy a nyelvtani kategóriák tanításának az alapját. A dolgok tulajdonságainak felismerése előkészíti például a hangok és betűk tulajdonságainak a tanítását. A hasonlóságok és különbségek felismertetése a hangok és betűk összehasonlítását és megkülönböztetését alapozza. A forma felismerése a gyermek számára nagyon nehéz absztrakció, ezért ezzel külön is kell foglalkozni a tanítónak, mert a szó hangalakja és jelentése közti kapcsolat megte-remtése az olvasástanítás legnehezebb pontja. A számok ismerete nem csak a matematika oktatásához nélkülözhetetlen, a szóanalí-

zishez is szükséges, amikor megállapítja a gyermek, hogy egy szó hány hangból áll vagy az adott hang hányadik a sorban. Az azonosságtudat is fontos általános részkészség, a gyermeknek meg kell tanulnia, hogy megnevezze a dolgokat, azonosítsa őket. A figyelem, az emlékezet szerepe mindenféle tanulásban meghatározó. Sok kisgyermek beszél rossz tempóban. Közismert tény a beszédtempó felgyorsulása, amely a beszédértésnek akadályja is lehet. Fontos a közepes, jó beszédtempó kialakítása. A beszéd fontos jellemzője a ritmus, melynek alapja a tiszta szótageltetés. A jó ritmusérzék mondókák, versek mondatásával, ritmikus mozgással kísérve fejleszthető. Az érzelem és a képzelet fejlesztése és működtetése a motiváció szempontjából fontos. A gyermek csak akkor akar megtanulni olvasni, írni, ha felkeltjük és fenntartjuk ezek iránti érdeklődését, kíváncsiságát, vágyát.

A részkészségeknek a másik csoportját a **speciális részkészségek** alkotják, ezek az olvasás- és írástanuláshoz nélkülözhetetlenek. Fontos annak a tudatosítása, hogy az olvasás kommunikációs tevékenység. A jel-funkció tudatosítása segít a gyermeknek megérteni azt a bonyolult absztrakciót, hogy a hang jele a betű. A relációs szókinccs azokat a viszonyokat tudatosítja, amelyek segítségével a gyermek térben és síkban tájékozódik. A nyelvi tudatosság megléte előfeltétele az olvasástanításnak. Az olvasni kezdő gyermeknek kell, hogy legyen némi fogalma a nyelv szerkezetéről: mondatokról, szavakról, szótagokról, hangokról. A nyelvi tudatosság fejlesztése során két, egymással ellentétes műveletet kell gyakorolni, az analízist és a szintézist. Ez is régi felismerés, hiszen a XIX. század uralkodó módszere az analitikus-szintetikus módszer volt.

A másik jelentős felismerés ugyancsak a hagyományhoz való

visszatérést eredményezte, nevezetesen azt, hogy az olvasni tudáshoz nélkülözhetetlen a **betűk ismerete**, a szilárd **betű-hang kapcsolat**, s a betűk **összeolvasásának** megtanulása. Olvasástanításunknak évtizedeken át vitatott kérdése volt a szótagolás. Szótagoltassunk, vagy ne szótagoltassunk? A szótagoltatásnak hosszú időre visszanyúló hagyományai vannak. Az 1978 utáni olvasástanítási programokban elmaradt a szavak szótagokra bontott közlése, s elmaradt a szótagoltatás is, mint a szó kiolvasását segítő technika. Az érvek ismeretek, s van bennük igazság, ha nem a kezdő olvasó feladatát megkönnyítő eljárásnak tekintjük, hanem öncélnak. Az utóbbi évtizedek pszicholingvisztikai kutatásai bebizonyították a szótag fontosságát. A szótag a beszédprodukció és a beszédészlelés állandó eleme. A szótag adja az adott nyelv sajátos ritmusát is. Az amerikai ábécéskönyvekben is szótagolva olvashatók a szavak természetesen az angol nyelv szótagolási szabályainak megfelelően. A szótagolás az olvasástanításban nem öncélú tevékenység, hanem dekódolási stratégia, mely segít a hosszú szóalakok kiolvasásában. A szótagolva kiolvasott szóalakot mindig ki kell mondatni egészben is a fonetika törvényeinek megfelelően. Ezzel megelőzzük a rossz szóhangsúly és a betűejtés rögzülését, ugyanakkor segítjük az értelmes olvasás kialakulását. A szótagoltató olvasás nélkülözhetetlen és csaknem egyetlen eszköze a helyesírás korai tanításának. Amíg a gyermek nem ismer helyesírási szabályokat, csak a szótagolásra támaszkodhat a szavak leírásakor, mert a szóelemzés elve és a szótagolás összefügg, a morféma határ sokszor egybeesik a szótaghatárral.

A sok vitatott kérdés mellett még ma sem egységes a vélemény a hangos és a néma olvasás kér-

désében. Sokan hangoztatják a néma olvasás elsődlegességét. Legfőbb érvük az, hogy az ember az élete során szinte minden esetben némán olvas. Ez igaz, de nem a kezdő olvasóra. Az utóbbi évtizedek logopédiai, pszichológiai kutatásai bizonyították, hogy a kezdő olvasónak szüksége van a látás mellett a beszédmozgás és a hallás együttes működésére ahhoz, hogy megértse az olvasottakat. Az olvasásban kevésbé gyakorlott felnőtteknél is megfigyelhető, hogy hangosan, félig hangosan vagy mormolva olvasnak, mialatt az ujjukkal követik a sorokat. A vokalizálás idővel úgyis elmarad, ha a nyomtatott szóalak megpillantása előhívja a szóalak, a mondat, a leírtak jelentését. Ezt a folyamatot nem lehet, de nem is érdemes erőnek erejével gyorsítani. A hangos olvasásra egyébként is szükség van, hiszen a kifejező, a tartalomnak megfelelő hangerő, tempó és hangsúly csakis hallható formában tanulható és mérhető. S végezetül itt kell megemlíteni a tanítói bemutató olvasást, melyet ugyancsak „száműztek” az iskolákból. Pedig ez is nagyon fontos, hiszen ez segít az érzelmek felkeltésében, a motiváció fenntartásában, s csak így tud a tanító követendő mintát adni.

Végezetül, mi hát a hagyomány és mi az újítás napjaink olvasástanításában? Vissza kell térni a gyökereinkhez, be kell építeni a régi, jól bevált eljárásokat, melyeket több mint egy évszázad bizonyított. S mi az újítás? Mindezt úgy kell felhasználni, hogy beépítjük a tudományos és nyelvészeti kutatások eredményeit, figyelembe vesszük anyanyelvünk sajátosságait, és a változó kor, az új évezred elvárásait. Olyan nemzedékeket kell nevelnie az iskolának, akik az alapvető kultúrtechnikákkal – az olvasással, írással – felvértezve képesek lesznek a permanens tanulásra, az állandó önművelésre.

DR. LOVÁSZ GABRIELLA

Az olvasástanítás pedagógiai dilemmái

Bizonyára sokért nem adtuk volna, úgy tizenhat évvel ezelőtt, ha az akkor forgalomban levő két olvasókönyv helyett legalább négy-öt közül választhatunk egy nekünk tetszőt. Az idő kereke azóta sokat fordult, és fordított a helyzetünkön is. Ma már csak az 1. évfolyamon tíz-tizenöt olvasókönyv tűremkedik elénk, ha a választék után érdeklődünk.

Úgy tűnik, nem üdvöztető megoldás ez sem. Az olvasókönyvdömping nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, s ma már a felelős közoktatási vezetők is úgy vélekednek, hogy a kevesebb több lenne. Eközben egyre több pedagógus ébred tudatára a voksolással együtt járó felelősségvállalás fontosságára. A jó döntéshez sok-sok ismeret begyűjtése, összevetése lenne szükséges. Azt ugyan hamar kiolvashatjuk az elénk rakott olvasókönyvekből, hogy milyen sorrendben taníthatók belőlük a betűk, hogy ún. előkészítő időszakot kell-e tartanunk vagy azonnal a betűk tanításába kezdjünk, hogy globális szóképtanulással vagy az egyes hangok szintetizálásával juthatunk el a szavak kiolvasásához. Mindez azonban – ha fontos is – nem elegendő információ számunkra az országosan döcögve haladó olvasástanítási technika feljavításához.

A minőségi olvasástechnikai és az oly fontos tanulástechnikai szint emelésében meghatározó szerepet játszik az alkalmazott módszer és a készségképzést biztosító pedagógiai rendszer. Az utóbbiak sajnos nem minden programban fedezhetők fel. Még kevésbé ismerhetők meg egy tankönyv hevenyészett átlapozásával. Ezek megismeréséhez fel-

tétlenül szükségünk van az egyes könyvek tanításához készült módszertani útmutatókra. Belőlük már nyomon követhető a ránk váró feladatok, esetleg a várható eredmények. Lássuk – csupán a felsorolás erejéig – a legfontosabbakat! Lényeges megismerünk például, hogy

- a tankönyv által sugallt módszerben a metodikus milyen célszerű elemeket épített ki az olvasás-írás automatizált szintjének kialakításához;
- van-e a módszernek olyan belső törvényszerűséggel kidolgozott lépéssora, amelyet minden tanulónak végig kell járnia az olvasástechnika elsajátításához;
- megtalálható-e a módszerben az az asszociatív lánc, amely a biztos, tévesztés nélküli betűfelismeréshez (dyslexia prevenció) szükséges;
- kidolgoztak-e a programban az olvasástechnika (pl. a hangzó olvasás és szövegértés) továbbfejlesztésének módjai;

- milyen támpontot nyújt a program tananyaga a gyermekek etikai, illetve társadalmi értékrendjének kialakításában. Végezetül, de nem utolsó sorban
- van-e a programnak a rendszer áttekintésére, a módszer alkalmazására felkészítő pedagógiai szolgáltatása (útmutató, tanterv, tanmenet, akkreditált tanfolyam, konzultáció, óralátogatás, szakértői tanácsadás).

A lista természetesen korántsem teljes. A tankönyv (módszer) választásának legfontosabb szempontjait mégis tartalmazza ahhoz, hogy egy-egy tantárgyi programot közelebbről is szemügyre vehessünk.

A Lovász-féle komplex tantárgyi program a kisiskolások első négy évfolyamát fogja át. Egységes pedagógiai rendszerbe épít be szinte valamennyi műveltségi területet. Így az anyanyelv köré csoportosítja a drámapedagógiai, a természetismereti, a művészeti nevelést (vizuális nevelés, zenehallgatás), a technikát és a háztartási ismereteket. Innen származik a „komplex” elnevezés is, amely a gyermeki személyiség sokoldalú fejlesztését célozza meg. Az oktatást és a nevelést nem szorítja a hagyományosan értelmezett tanórai keretek közé. A négy éves tananyagot témakörökben (pl. család, önismeret, évszakok, jeles napok stb.) dolgoztatja fel a tanulókkal. Ezek a témakörök teremtenek alkalmakat a ma már oly fontosnak ítélt etikai, illetve társadalmi értékrend kialakítására is. Lehetőséget nyújtanak egy sor alapozó képesség eszközszintű fejlesztésére, amely egyszers-

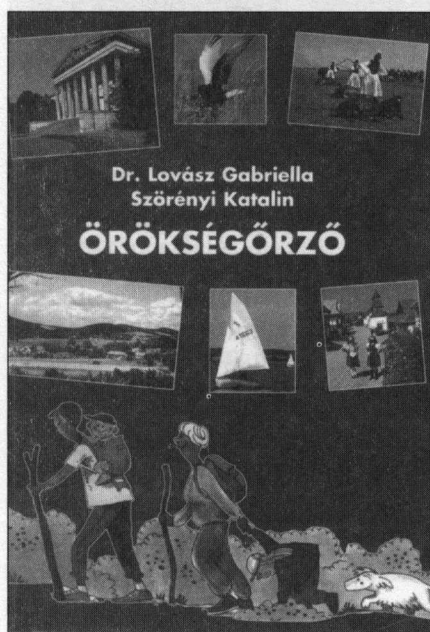
mind alapfeltétel a jövő század iskolái számára.

Az elsőrendűen fontos szöveg-megértésen és szövegfeldolgozáson túl ezeken a szövegeken keresztül **integrált anyanyelvoktatás** keretében ismerkednek a gyermekek a nyelvhelyességi, a helyesírási, a helyesejtési, a beszédfejlesztési, a könyvtárhasználati tudnivalókkal is. Módszerünkben a szövegfeldolgozás kapcsán felszínre kerülő tevékenységek egész sora fejleszti a kisiákok bensőből fakadó alkotóképességét. Sok ezer osztálytanulóinak eredménye bizonyítja, hogy a húsz év alatt kiépített – és állandóan továbbfejlesztett – alapkoncepció nyomán széles látókörű, művészeti behatásokra érzékeny, környezetére nyitott gyermekközösségek kerülnek a felső tagozatba.

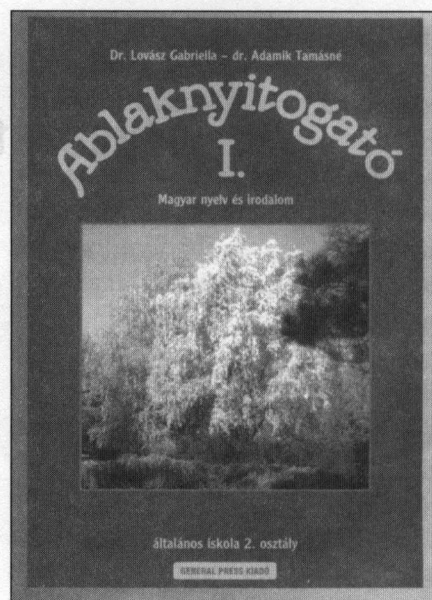
Az elmondottak létrejöttéhez három feltétel teljesülése szükséges. **A korszerű tanítói szemlélet**, a folyamatos önálló tanulói **tevékenység**, és az **olvasási-tanulási technikák eszközszintű birtoklása**. Programunk keretében a gyermekek már az első évfolyamtól kezdve **önálló tanulói tevékenységek során** esetenként élvezik a felfedező tanulás örömeit. Érvényesülhet alkotó-,

beleépülő képességük, vitakészségük. A mindenkire odafigyelő pedagógus ugyanis a gyermekközösség önálló munkájára, véleményalkotására támaszkodik. A pedagógus vezető szerep helyett pedig irányítóként áll a gyermekközösség előtt.

Hogy mindez biztos sikerhez vezessen, a pedagógus alapvető feladata az **olvasástechnika** (szövegértő és felolvasó) **magas szintű kiművelése** a tanfolyamon tanult gyakorlatsorok segítségével. Szakértő tanítóink programunk keretében jól felkészültek az oktatási selejt kiküszöbölésére.

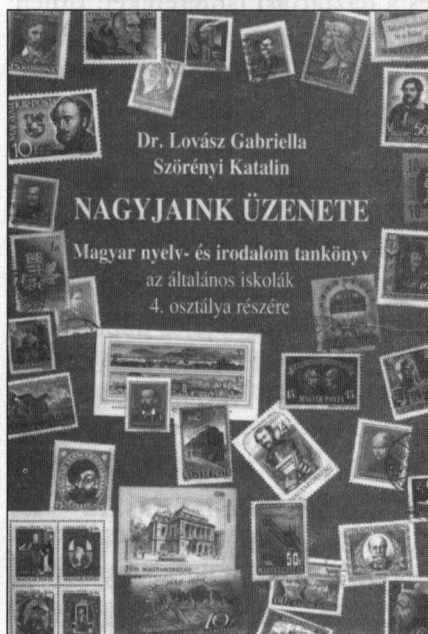

Ezért osztályainkban – a normál övezetbe tartozó gyermekek körében – az utóbbi ritkaság számba megy. A készségfejlesztés érdekében ugyanis olyan ismételve előrehaladó tanulási móddal dolgozunk, amelyben a jelentkező hibákat – még azok rögződése előtt (prevenció) korrigálni tudjuk. A példátlanul sok (permanens) ismétlés során még a leggyengébb képességű gyermekeknek is lehetősége van a továbbhaladáshoz szükséges olvasási és ismeretelsajátítási technikák megszerzésére. A korrekció módja és lehetősége az alsó tagozat minden évfolyamán ki-

dolgozott. Rendszerünkben a tanulók sikeres továbbjutásának feltétele mégis a speciális módszerrel alapozó 1. osztályos olvasástanítás, amelynek lényege a következő:

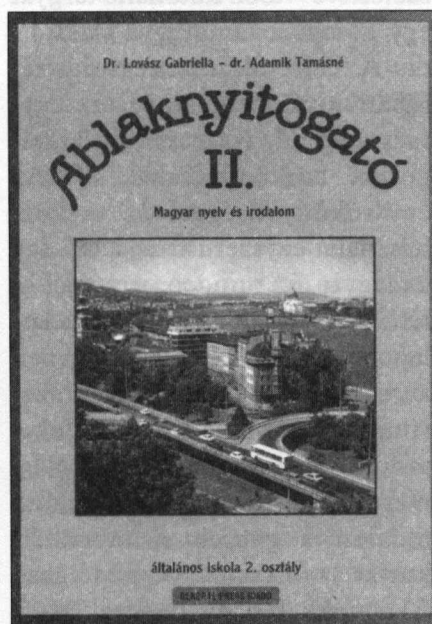
A Lovász-féle komplex tantárgy anyanyelvoktatásának első modulja az ún. **intenzív kombinált olvasástanítás**. **Intenzívnek** azért nevezzük, mert a betűket nem egyesével, hagyományos lassú ütemű haladással, hanem **betűcsoportokban**, összehasonlítással és megkülönböztetéssel ismerik meg a tanulók. Jól bevált betűtanításunknak ez a módja az óvodai mozgásos gyermekjátékokra, dalokra, mondókákra támaszkodik. A hang és betű kapcsolódásához szükséges **asszociációs láncot** a betűkhöz szorosan hozzákapcsolt **hívóképek** segítségével hozzuk létre, ami gyors és tévesztés nélküli betűfelismeréshez vezet. A kezdeti olvasási sikerélményt óvodai gyermekdalok, mondókák kvázi (látszólagos) olvastatásával érzük el. Rajtuk keresztül fejlesztjük a gyermekek ritmusérzékét, mozgásügyességét, emlékezőképességét, szókincsét, tiszta hangképzését és a megismerő képességek egész sorát. Mindez a nyelvhasználati módok integrációjában (egybekapcsolással) történik. Ezért nevezzük a

módszert **kombinálnak**. Fontos megjegyeznünk, hogy a betűkészlet többszörös „újratartó” ismétlődő rendszerének köszönhetően, a lassabban érő gyermekek sem maradnak el (hosszabb időre) az osztály egészétől. A rejtett differenciálás következtében ugyanis minden ép értelmű gyermek elérheti a továbbhaladáshoz szükséges szintet.

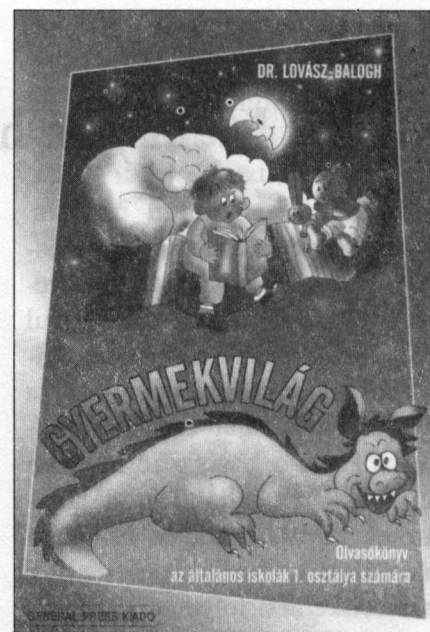
A szeptemberi első, ismerkedő hét után, az olvasás tudományára éhes gyermekek **azonnal a betűkkel ismerkedhetnek**, és ez ropant nagy élmény a számukra. A kb. két hetes betűkártyákkal folyó játékok nyomán, a megismert egyjegyű betűk hihetetlen gyorsan válnak a gyermekek sajátjaivá. A felfedezés (újság, plakát kiböngészése) örömeinek ezzel a stádiumával azonban nem elég-szünk meg. Ezt az indító tájékozódó **intenzív szakaszt még három begyakoroltató szakasz követi** az I. félév végéig. A mozgáshoz, énekléshez kötött gyermekdalokat ismerősként fedezik fel a kicsik, miközben itt már az egyjegyű betűkről a kétjegyűekre következtetnek. A versikék, mondókák ritmikus böngészgetése közben, szinte észrevétlenül érkeznek el a gyermekek az első félév végére a mesék olvasásához.

A betűtanulás kezdeti szakaszát – 3 hetes késleltetéssel – a betűk írása követi. Az írás és az olvasás tanulásának majdnem egyidejű műveltetésével az a célunk, hogy a két tevékenység az érzékszervi együttthatásokon (látom-hallom-mondom-írom együttesen) keresztül – egymást támogatva – segítse a biztos betűfelismerést, illetve az írásjelképzet kialakulását.

Az olvasásra, böngészésre szánt gyermekversek – a jobb megértés érdekében – szótagolatlan formában jelennek meg a tankönyv lapjain. A hangképzés tisztaságát segítő **magánhangzós játékok** azonban minden eddiginél jobban előkészítik és **megkönnyítik a későbbiekben sorra kerülő elválasztás műveletét**. Eközben hatékonyan járulnak hozzá a magánhangzók körében szokványos betűtévesztések (ó-ő, úu-űű) megakadályozásához. Az elválasztás műveletének tudatosítása a II. félév anyaga az 1. osztályban. Következetes gyakoroltatása azonban még a 4. osztályban is folyik. Ennek áldásos hatását pedig már a 2. évfolyam helyesírási eredményei is igazolják.

Sok éves tapasztalatunk szerint ez az olvasási és helyesírási szint – amely a szövegértésre és a hangzó olvasásra egyaránt kiterjed – a későbbi, sikeres olvasástanításunk kulcsa. Ez azonban **nem egy öncélú siettetésből** (intenzivitásból) fakad, mint azt a módszer felületes ismerői hirdetik. A követelmény- és a retorziómentes intenzív betűtanulási szakasz segítségével ugyanis a **tanulási idő gazdaságosabb elosztása** oldható meg. Az így felszabaduló szorgalmi idő teszi lehetővé módszerünkben azt a **sok-sok ismétlést**, amely az **automatizmusok kiépítéséhez feltétlenül szükséges**. Ez az, amelyet – szerény ismereteink szerint – egyetlen (hazai és külföldi) olvasástanítási

módszer sem képes megoldani a hagyományosan széthúzott betűtanulási folyamatban. Az elmondottakból következően a módszer nevében fémjelzett intenzivitás a **lassan haladó, több ismétlést igénylő gyermekek számára legalább annyira ajánlható, mint a kiemelkedő képességűeknek**. S mert elveink szerint a tanítás során mindennemű elkülönítés, direkt differenciálás, lemaradás miatti megrovás tilos, az egyéni haladási ütem a négy éves program egész folyamán biztosított. Ebből következően – megfelelő tanítói hozzáértés mellett – tanulási stresszhelyzetek nem veszélyeztetik a programmal tanuló gyermekeket.

Az itt elmondottak valódiságát több száz (önkormányzati és felekezeti – főként református) iskola lelkes pedagógusának szó- és írásbeli vallomása támasztja alá. Eredményeik javulásáról számolnak be azon tanítóink, akik a (vizsgához kötött) 60 órás akkreditált tanfolyamaink résztvevői voltak, és folyamatosan igénybe veszik a Lovász-féle pedagógiai műhelyben felajánlott metodikai tanácsadás támogatását. Ugyanezt a támogatást kínáljuk fel mindazoknak, akik az elkövetkező időkben a módszerrel ismerkedni kívánnak.

VARGA ALBERTNÉ

Mennyire hasznosítható a Lovász-módszer?

Az intézményes nevelésben az óvodától az egyetemig a tanítókra hárul a legfelelősségteljesebb pedagógiai feladat: először írásra-olvasásra tanítani a hat-hét éves gyereket, s aztán a következő 3 évben olyan szilárd szellemi fundamentumot rakni, amelyre biztosan ráépülhet a későbbi esztendőök ismeretszerzési folyamata. Lélektani alapigazság, hogy az ember pályájának íve nagyrészt aszerint alakul, hogy milyen volt az iskolai rajtja, milyen alapokról vágott neki a szellemi munkának.

Magyarok vagyunk. Anyanyelvünket tudni, szépen beszélni, helyesen írni, jól, örömmel olvasni szent és hazafias kötelességünk. Az anyanyelvi nevelés át-szövi a teljes nevelési-oktatási

folyamatot. Nyelvi mintákat, kultúrát, értékeket közvetítünk.

Általános nyelvészeti ismeretek birtokában legfontosabb feladatunk a tudatos nyelvszemlélet, nyelvhasználat kialakítása, a nyelvi igényesség fejlesztése. A követelmények megfogalmazásakor a NAT négy fontos területet említ: kommunikáció, nyelvtani ismeretek, szövegértés-szövegalkotás, véleményalkotás és értékelés.

Ezért tágabb értelemben nem lehet az anyanyelvi kommunikációs nevelés csak a magyartanárok feladata. Fontos az egységes alapokra épülő – differenciált fejlesztés: a beszédművelés, a szókincsfejlesztés, a fogalmazástanítás (szövegelemzés és szerkesztés), a helyesírás fejlesztése.

A komplex személyiségfejlesztéshez mindez nélkülözhetetlen. Jelenlegi társadalmunkban különösen nagy szükség van a minden helyzetben való helyes nyelvhasználatra; annak beszélt és írott változatára. Létkérdés az emberi minőség és annak fejlesztése!

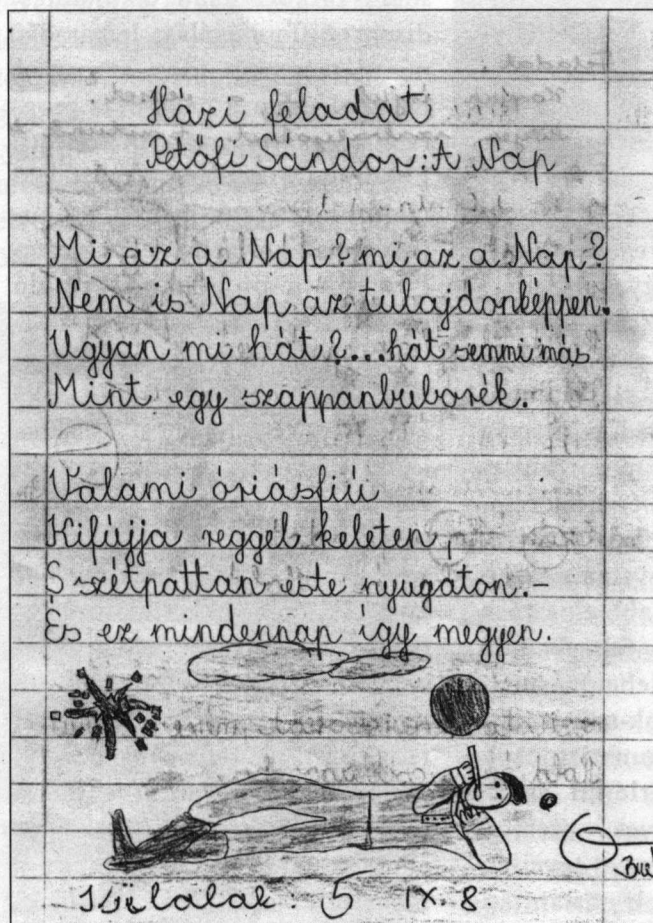
Iskolánkban nagy hangsúlyt fektetünk az anyanyelvi oktatásra. A Lovász-módszer komplexen fejleszti a beszédet, az olvasást, a tanulók

anyanyelvi kultúráját, egész gyermeki személyiségét. Ezzel a módszerrel eredményesen tanítunk. Jó, biztos alapot kapnak amellest, hogy megszeretik a könyvet, és szívesen olvasnak.

Az alsós, 6-10 éves gyermek számára meghatározó az ismeretanyag, az anyanyelvi órákon kapott pozitív nyelvi élmények, irodalmi szövegek, versek, mondókák, melyek a tiszta gyermeki szívbe, agyba vésődnek.

A tankönyvcsalád könyvei – az 1. osztályos Betűvásártól a 4. osztályos Örökségőrzőig olyan kedves olvasmányokat, meséket, verseket tartalmaznak, melyek irodalmunk gyöngyszemei. Ezek magas fokú erkölcsi értékeket képviselnek, érzelmi-lelki töltést adnak, ezáltal megfelelnek református iskolánk szellemiségének, nevelési-oktatási célkitűzéseinknek. Tanításunkban a hit-tudás, a lélek-szellem fejlesztése egyaránt fontos. A bibliai integráció is jól megvalósítható.

A módszer készítője – az anyanyelvi integrációt tovább szélesítve – több különálló tárgyat egy komplex tantárggyá alakította. A célrendszer megvalósításában kiváló taneszköz, az egymásra épülő, 1-4 osztályig kidolgozott tankönyvcsalád áll. Az egytankönyvűséggel az eszközhasználat egyszerűsítése a cél. Így a magyar óra minden percét jól ki lehet használni. Nem kell feladatlapokban, füzetekben, könyvben keresgélni. Értékes perceket takarítunk meg. Mellette fejlesztjük a tanulók egység szemléletét is, mert milyen jó, ha a munkáltató oldalon a gyerek szembetalálkozik az olvasmányt feldolgozó feladatokkal, a nyelvtanra, írásra

utaló kérdéssorral! Látja a gyermek anyanyelvünk sokrétűségét.

A teljesség igénye nélkül nézünk néhány gyakorlati példát e programból, illetve módszertani sokféleségéből! Főleg az első osztályt emelem ki, hiszen ez az alapok alapja. Az intenzív olvasás-írás tanítással biztonságos betűismerethez jutnak. Ez alapja az olvasásnak. A tanulók állandó szakaszos ismétléssel haladnak előre, így fejlesztjük szövfelfogó képességeiket.

Első osztályban rövid idő alatt megtanulnak olvasni-írni. Egy-egy alkalommal 6 betűt tanítunk. Ezáltal hamar megkezdjük az összeolvasást, hiszen a kisiskolás alig várja, hogy tudjon olvasni! Szeptember végén, októberben már örömmel silabizál, böngész, és a jelfejtés sikere ösztönzőleg hat további tanulására. (A szülők is örömmel újságolták, hogy az utcán sétálva mennyi feliratot el tudott olvasni a gyermekük.) A rejtett differenciálási mód segítségével – a lépcsőzetesen nehezülő feladatsorral végzett munkáltatással – mindenki a saját képességeinek megfelelő szintig tud eljutni.

A Betűvásár olyan, mint egy mesés kifestőkönyv. Nagyon szeretik a gyerekek! Rengeteg változatos feladatsorát örömmel oldják meg, és boldogan színeznak. A színezés sem öncélú – finom mozgás, vonalközben maradás, figyelem fejlesztés stb. Pl.: színezéssel jelölik a hangot. Nagyon kedves feladat a „Képtár – Betűvásár” c. játék.

Keretmesék vezetik be a betűcsoportok tanítását. Szógyűjtést végzünk, és összefüggő mesélést kérünk a gyerekektől. (Megfigyelőképességüket fejlesztjük, és gondolkodásra készítjük őket stb.) A feladat beszédművelésre, szókincsfejlesztésre is lehetőséget ad. A szómagyarázatokat a megbeszélésen túl le is rajzoltatjuk.

Kezdetől fogva tiszta, világos fogalmakat tanítunk.

Betűkirakás – például képfelmutatással történhet. (Megjegyzem: az olvasási gyengeség mögött a legtöbb esetben a betűfelismerés lassúsága, illetve a jelképzet kialakításához szükséges asszociáció hiánya rejlik. Ezért nagyon értékes, hasznos a betű, illetve szókirakás. Rengeteg ilyen feladatot végzünk!) Aprólékos, alapos, ellenőrzött munkával jutunk el ahhoz, hogy három-öt összefüggő mondatot legalább szóolvasás szintjén tudjanak a gyerekek olvasni a tanév végére.

A tanulók az olvasással csaknem párhuzamosan tanulnak meg írni. Az írástanítás az olvasástanításhoz hasonlóan betűcsoportonként valósul meg. A csoportosítás szempontja az azonos vonalvezetés. Például:

- o, ó, ö, ő, a, á – kerek alakú
- u, ú, ü, ű, i, í – alsó ívelésű
- e, é – hurok alakú

Tapasztalatunk alapján, ha a vonalelemeket alaposan begyakoroltatjuk, az írás különösebb gondot nem jelent. Üdvözlendő a Ceruzaforgató előírt füzet, melyben a gyermek szabályos írott betűmintát lát és rajzolhat, amivel az értő olvasást gyakorolhatja.

Segítik munkánkat az olvasókönyvben található vázoló lapok is, amelyben minden írásmunkát ellenőrizni, javítani kell nap mint nap. Az első osztályban végzett alapozó munka eredményessége befolyásolja a későbbi sikeres tanulást, tantárgyszeretetet.

Az ismeretek elmélyítésének feltétele a folyamatos ismétlés. 2-3. és 4. osztályokban is spirálisan bővülnek az ismeretek, miközben közben állandóan ismételünk. A tankönyvcsalád feladatsorai is hasonló szerkesztéssel vannak felépítve mindegyik évfolyamon. A Gondolatforgató: a szöveg megértését, az irodalmi ismeret gyarapítását szolgálja. A kérdések a cselekmény lényegére utalnak.

A tanítás-tanulás tudatosan jól átgondolt szervezeti munkaformái, a négyéves munkáltató oktatása olyan alapképességeket fejleszt, olyan teljesítményképes tudást ad, mellyel a felső tagozatban is megállja a helyét a kisdiák.

A feladatok bősége mutatja a módszer sokszínűségét. Ezzel fejleszthető a sokoldalú gyermeki személyiség. A tanító felelőssége nagyon nagy! A fejlesztő munka csak akkor lesz hatékony, ha a jól átgondolt módszer és céltudatosan megszerkesztett taneszköz felhasználása során a tanító tudja honnan indul, hová akar eljutni, és mindezt milyen módon teszi. A tanító egyénisége, tantárgy-pedagógiai műveltsége, gyermekszerepete meghatározó a munkában. Úgy érzem, ez a módszer COMENIUS pedagógiai felfogását valósítja meg, amely ma is helytálló: „Minden embernek meg kell ismerkednie a műveltséggel! ...a nevelésnek, az oktatásnak az agyra, a szívre, a kézre és a nyelvre egyaránt figyelnie kell, azaz az iskolának az értelem, az akarat, a »mozgató tehetség« és a beszéd pallérozása egyenként feladata – a tanuló saját képességeihez mérten!”

HORVÁTH ILDIKÓ

„Elmenvén azért tegyetek tanítványokká minden népeket...”

A Meixner-módszerről dióhéjban

Furcsa paradoxon, hogy magamat Meixner-tanítványnak vallom, miközben Ildikó nénivel sosem találkozhattam. A tavalyi tanévre meghirdetett tanfolyamot sajnos ő már nem tudta megtartani – egyik tanítványára bízta azt –, s jóval a tanfolyam zárása előtt meg is halt.

Mégis, módszerén keresztül átüt az a varázs, az a felelősséggel teli szeretet, amelyet befogadva képessé tesz minden pedagógust arra, hogy ne csak tanítója, hanem értő segítője is lehessen az olvasni és írni tanuló kisgyermeknek.

Iskolánkban, a kispesti Karácsony Sándor Rózsatéri Református Általános Iskola és Óvoda intézményében már 11. éve minden 1. osztály a Meixner-módszerrel tanul meg írni, olvasni.

Számunkra az eredmények (amint azt kerületi felmérések is bizonyítják) azt igazolják, hogy a további években lényegesen kisebb arányban fordul elő szövegértési, illetve írási nehézség tanulóinknál. Természetesen a Meixner-módszer sem csodaszer. Itt is, mint életünk minden pontján, a megelőzés sokkal hatásosabb, eredményesebb, mint a kialakult „betegség” orvoslása.

A megelőzés azonban csak akkor válik fontossá, ha pontosan tudjuk, hogy a nem kellő odafigyelésnek milyen következményei lehetnek.

Mivel az iskola a verbális képességekre épít, ezért különösen hátrányos helyzetbe kerülhet-

nek azok a tehetséges gyerekek, akik tanulási nehézségekkel küdenek. Akinek a nyelvi fejlettsége elmarad az átlagtól, azok nehezebben tudják érvényesíteni a tehetségüket.

Az ilyen gyermekekre jellemző:

- különleges készség az útvesztők, rejtvények megoldására
- kifinomult humorérzék
- magas absztrakciós készség
- kiváló matematikai gondolkodás
- jó vizuális memória, erős képzelőerő
- komplex kapcsolatok és rendszerek megértése

Ezzel szemben:

- nehézségei lehetnek a hangokkal, helyesírással, egyszerű memorizálással
- gyengén teljesít időhatáros feladatokban
- szétszórt, figyelmetlen
- kézírása olvashatatlan
- házi feladatait elfelejti, az órán szórakozottan firkál, ahelyett, hogy figyelne

Dyslexia, dysgraphia, dysphasia, dyscalculia. Egyre ismerősebben csengő, már-már „divatként” felkapott fogalmak. A különböző mérések azt igazolják, hogy a mai gyermekek 7-10 %-a dyslexiás! Egy átlag 24 fős osztályt tekintve ez 1-2 gyermeket jelent. Egy kívülálló azt mondhatná: „ennyi belefér”, de mi Krisztust követő pedagógusok tudjuk, hogy egy sem veszhet el az Övéi közül. A felelősségünk sokkal nagyobb a gondokkal küzdő gyermekekkel szemben, ezért fontosnak tartom, hogy minden pedagógus tudja,

mit is jelent dyslexiásnak lenni, s hogyan segíthet az ilyen gondokkal küzdő gyermeknek.

A dyslexia leegyszerűsítve azt jelenti: diszharmónia a gyermekkel szembeni jogos elvárások, az olvasás-írás tanítására szánt idő, a gyakorlás mennyisége és az eredmény között.

Kialakulásának számos oka lehet, amelyben még az ezt vizsgáló orvosok sincsenek egy véleményen. Egyfelől az ebben fennálló bizonytalanság miatt, másfelől, mert az okokat megszüntetni mi pedagógusok amúgy sem tudnánk, inkább azokról a tünetekről beszélnek, amelyek figyelmeztető jelei lehetnek.

A tüneteket 4 nagy csoportra oszthatjuk:

1. Az olvasás-írásban fellépő tünetek

- betűtévesztések
- betűkihagyások és –betoldások
- reverziók, rossz kombinációk
- elővételezés, letapadás
- betűk összeolvasásának súlyos megkésése
- szövegértés zavara

Dyslexiásnak tekintjük akkor a gyermeket, ha a hibaszám, a tempó és a szövegértés közül egyben is súlyos lemaradást mutat.

2. Beszédben fellépő tünetek

- szájterben való rossz tájékozódás
- szókincsprobléma (kevés, lassan bővíthető vagy nehezen előhívható szavak)
- lassú artikuláció
- gyenge vagy rossz fonématudatosság
- rossz szövegemlékezet

- mondatalkotásban fellépő zavar (egyszerűsítik a mondataikat vagy nem is értik az alárendelői mondatokat)

3. Magatartásban fellépő tünetek

- elsődlegesek akkor, ha adottságaihoz tartozik
- másodlagos, ha iskolai kudarcok hatására alakul ki
- védekezési-kitérési mechanizmus alakulhat ki, vagy agresszivitás, szorongás, félelemmel teli visszahúzódás

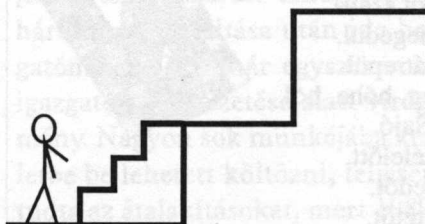
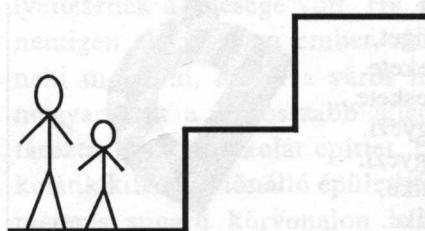
4. Egyéb tünetek

- nagymozgásokban megmutatkozó tünetek
- rossz ritmusérzék
- rossz tájékozódás térben és időben

Meixner Ildikó olyan általános tanulási törvényekre és alapelvekre építve dolgozta ki módszerét, amelyek minden emberre vonatkoznak.

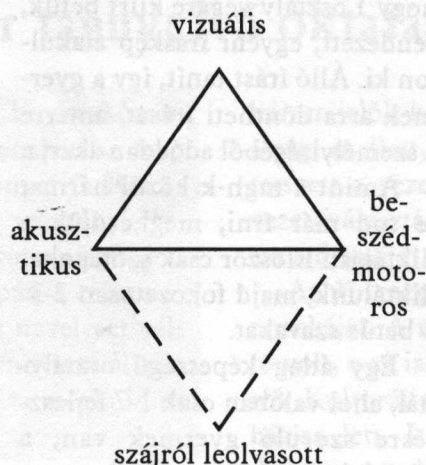
Ezek az alapelvek a következők:

1. Aprólékosan felépített fokozatosság

A tanulási zavarokkal küzdő gyermek számára egy-egy következő szint eléréséhez közbenső lépcsőfokokat kell beépíteni.

2. Hármás ill. négyes asszociáció kiépítése

Akkor tud olvasni a gyermek, ha a három közül egy is felidézi a másik kettőt.

3. Ranschburg-féle homogén gátlás elkerülése

Ranschburg Pál már 1916-ban leírta egy kísérletének eredményeként, hogy eltérő (heterogén) tartalmakra nagyobb az emlékezet terjedelme, rövidebb a reakció idő, könnyebb a felidézés.

4. Gondolkodási sajátosságok figyelembevétel

A dyslexiásokra a rigiditás nagymértékben jellemző, ezért ügyelni kell, hogy a gyakorlás sokféleképpen történjen.

Mindenféle segítséget meg kell adni ahhoz, hogy ne hibázzon.

5. A foglalkozások atmoszférája határozott, de elfogadó legyen.

Minden gyermekben van valami jó, amit dicsérni lehet. A szorongás azonban debilizál, és így lényegesen a képességei alatt fog teljesíteni.

Meixner-módszer

Ebben a módszerben nem külön el a fejlesztés és a tanítás, minden órán mindkettő jelen van eltérő arányban. Elsősorban azokat a képességeket fejleszti, amelyek az olvasáshoz szükségesek: téri tájékozódás, beszéd, ritmus.

A téri tájékozódás fejlesztése a saját testen történik először, majd térben, végül a síkban folytatódik. A fejlesztést 4-5 évesen el kell kezdeni, és e képességek nagy részét már óvodáskor végére ki kell alakítani

A Meixner-féle olvasástanítás szintetikus-összetevő módszer. A kisebb egységektől halad a bonyolultabb felé: betű – szótag – szó – mondat – összefüggő szöveg.

Fontos, hogy a gyerekek tudják, hogy az olvasás eszköz. Eszköz arra, hogy megtudjunk valamit.

A betűtanítás már az első tanítási napon elkezdődik. A tanítás ekkor még csak a hármás asszociáció kiépítését jelenti: hallja a hangot – látja a betűt – látja a szájmozgást – felmutatja a betűt.

Az első betűk az a és az i, ezt követi a 3. napon az o, majd az 5. tanítási napon az m, s, t. A más-salhangzókat egy mese segítségével tanítja, ahol a msh-k hívóképei egy-egy játék képei. A mese ezekről a játékokról szól és folytatódik tovább az összeolvasás tanítása alatt is.

Az összeolvasást akkor kezdjük, amikor már megvan 3 magánhangzó (a, i, o) és 4 mássalhangzó (m, s, t, l). Az összeolvasatásnál fontos, hogy először mindig a mgh legyen elől, és csak 2 betűt olvastatok össze. Csak 8-10 egységgel később változik meg a sorrend (msh-mgh), majd ezt követik azok a szavak, ahol a mgh két msh között van. (Egy-egy egység egy-egy tanítási napnak felel meg.)

A betűtanítás az elején gyors, majd fokozatosan lassul.

A nagybetűk tanítását később kezdjük, amikor már kiépült egy rendszer a gyermek fejében. Ezek megtanításával van a legkevesebb gond.

Az összeolvasás megtanítása után következik a szavak olvasása, amelynek szintén meghatáro-

zott rendje van. A szavakat szótagok szerint olvastatjuk, s itt is az egyszerűtől haladunk a bonyolultabb felé, és érvényesíteni kell az apró lépések elvét is. Ez a gyakorlatban pl. azt jelenti, hogy:

1. Az első szótypus a 2+2-es szavak:

a) **ma** – **ma** (2 betűből álló)

b) **me** – **se** (3 betűs)

c) **ha** – **jó** (4 betűs)

2. Ezt követik a 3-as szavak:

fa

fal

fel

↓ olvastatás iránya

A szótagolás is elkezdődik rögtön az első tanítási napon. Ekkor még csak a táblára kitett képek szavait szótagoljuk, mindaddig, amíg az olvasásban nem kezdjük meg a szótagolást. Íratni azonban sosem íratunk szótagolva.

A mondatok olvastatását akkor kezdjük, amikor már tudnak 3-4 betűs szavakat olvasni. Az összefüggő szöveg olvastatásánál is érvényesül a fokozatosság elve. Először csak két mondatból álló szöveget olvastatunk, melyben az első mondatához logikusan kapcsolódik a második, majd a szöveg egy-egy mondatból bővül tovább.

Ez a módszer késleltetett írástanítást alkalmaz, mely 7 héttel indul később, mint a betűtanítás. Az írási előgyakorlatokkal az összes íráshoz szükséges mozdulatot, íráselemet begyakoroltatja, s csak ezután kezdi a betű írásának tanítását.

Az írás ugyanúgy eszköz gondolataink lejegyzésében, mint az olvasás az információszerzésben. Fontos, hogy a gyermekek megtanuljanak lendületesen írni. Ehhez meg kell tanítani, hogy kéz

csússzon a papíron, mert minden felemelés lassítja az írást. Cél, hogy 1.osztály végére kiírt betűk, rendezett, egyéni íráskép alakuljon ki. Álló írást tanít, így a gyermek arra döntheti írását, amerre a személyiségéből adódóan akarja.

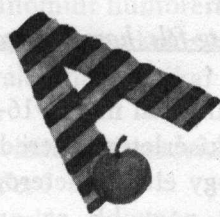
Amint a mgh-k közül hármat le tud már írni, megkezdjük a diktálást. Először csak szótagokat diktálunk, majd fokozatosan 2-3-4 betűs szavakat.

Egy átlag képességű osztálynál, ahol valóban csak 1-2 fejlettségre szoruló gyermek van, a Játékház tankönyvcsaládban ta-

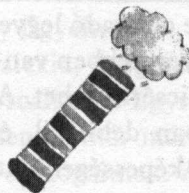
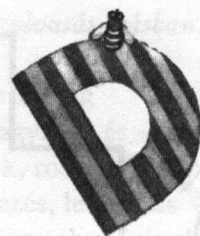
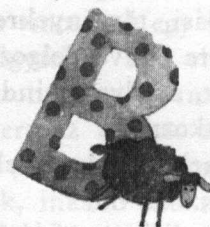
lálható anyag mennyisége kevesebb, mint ami egy tanévre elegendő. A mi iskolánkban dr. Lovász Gabriella: Gyermekvilág című könyvét használjuk kiegészítésként, amelyben már hosszabb szövegek, mesék is találhatóak. Ezzel igyekezünk megkönnyíteni a gyermekek számára a – 2.osztálytól fennálló – tankönyvváltásból adódó nehézségek áthidalását.

Remélem, egyre több pedagógus fogja megismerni és alkalmazni a Meixner-módszert, belátva annak fontosságát.

Zengő ABC

Aranyalma ághegyen.
Bari bég a zöld gyepen.
Cirmos cica egerész.
Csengős csikó heverész.
Dongó darázs döngicsél.
Esik eső, fúj a szél.
Füsti fecske ficserég.
Gerle, galamb kesereg.
Gyom között gyors gyík szalad.
Harmatos hajnal hasad.
Itt van már a zivatar!
Jó az anya, jót akar.
Kivirít a kikelet.
Leveles lesz a liget.
Lyukas fazék fekete.
Mese, mese, meskete...
Nádat a szél legyezi.
Nyúl a fülét hegyezi.
Orgonafán méhike.
Összerezzén őzike.
Patakparton pipitér.
Róka szava kicsit ér.
Suhog a sok sasmadár.
Szilvafára szarka száll.
Tücsök tarlón hegedül.
Tyúk az árkon átrepül.
Uccu, csípd meg, hóha, hó!
Ürgét fogott a Sajó.
Vércse vijjog délelőtt.
Zörgetik a vasszedőt.
Zsindelyezik a tetőt.

Móra Ferenc

LÁSZLÓ KÁROLY

A técsői magyar tannyelvű oktatás rövid története

[A kárpátaljai Técsői Református Egyházközség fenntartásában 1999 szeptemberében kezdte meg működését a Técsői Magyar Tannyelvű Református Liceum. A Kárpátalján is szórványhelyzetben élő Felső-Tisza vidéki magyarság egyetlen református középiskolája nem csupán a református diákok színvonalas oktatását és nevelését vállalta fel. Örömmel adjuk közre a fenntartó által a Magyar Református Nevelés számára megküldött tájékoztatót.]

A református egyház irattárában fellelt adatok alapján az első feljegyzések a técsői magyar nyelvű oktatásról az 1545-ös évre vezethetők vissza. A 20. század történetében magyar oktatási intézmény 1939-től működik előbb „polgári”-ként, majd 1944-től magyar tannyelvű iskolaként, végigjárva a ranglétrát az elemitől a középiskoláig. Magyar tannyelvű középiskolaként 1947-től működik. Fénykorában (ami az 1960-as évekre tehető) közel 600 tanulója volt az iskolának, de csak azért nem több, mert majdnem ugyanennyi magyar gyerek járt a városban működő ukrán, avagy orosz tannyelvű iskolákba.

1977-ben az iskolába új, tenni akaró igazgató asszonyt neveztek ki, aki a járási KGB vezető helyettesének a felesége volt. Ha ő valamit elképzelt, nemigen akadt olyan ember, aki ellent mert volna neki mondani. Mivel a város három iskolájából a magyar volt a legrosszabb állapotban, ezért elhatározta, hogy új iskolát építtet. Ebben az időben iskolánk kilenc különálló épületből állt – mintegy 300 méteres sugarú körvonalon belül. 1979-ben el is kezdték az építkezést, az igazgató asszony férjét azonban áthelyezték a megyébe, az építkezés befejezése tehát a járási tanügyi osztály volt vezetőjére hárult, akit leváltása után ide helyeztek vissza igazgatónak. Volt ő már egyszer ennek az iskolának az igazgatója, és vezetése alatt virágkorát élte az intézmény. Nagyon sok munkájába került, mire az új épületbe be lehetett költözni, teljesen befejezni mégsem tudta az átalakításokat, mert 1989. szeptember végén erőszakkal nyugdíjba küldték. A tanári kar és a szülői tanács minden kérése, sőt követelése ellenére nyugdíjazták, nem engedték, hogy az utolsó simításokat is elvégezze. Ugyanakkor az elégedetlenkedők kiengesztelése végett megengedték, hogy a tanári kar és a szülői tanács maga válassza meg az új igazgatót. Mivel a régi igazgató jelölését nem engedélyezték, a

három jelölt közül az nyert, amelyik leginkább kiállt a régi mellett, és – ebből következően – legkevésbé tetszett a vezetőségnek. Azóta a járásban nem volt vezetőválasztás, nem is gyakorolják a demokráciának ezt a formáját.

Az új igazgató 1989. december 29-én kezdte meg munkáját. A tanulók létszáma ebben az időben 223 fő volt, s az iskola a megalakuló Kárpátaljai Magyarok Kulturális Szervezete Técsői Alapszervezetének bázisa lett. Itt kapott otthont minden olyan rendezvény, amely valamiféleképpen kapcsolatban állt a magyarsággal. Megkezdődött a hittan oktatása is mind a katolikus, mind a református egyház részéről. A helybeli vezetőség egy idő múltán ugyan hivatalosan betiltotta a hittan oktatását, de nálunk a mai napig töretlenül folytatódott az, sőt, ettől a tanévtől kezdve hivatalosan is engedélyezett, államilag pedig finanszírozott heti egy órában a Biblia oktatása.

Az iskola igazgatóságának nagyon jó kapcsolatokat sikerült kiépítenie az egyházakkal, valamint a magyar szervezetekkel. Lassan kialakult egy olyan koncepció, melynek alapján megfogalmazódott az iskola bázisán fölépülő Felső-Tisza vidéki magyar oktatási és kulturális központ terve, és világossá vált, hogy olyan körülményeket kell teremteni, melynek eredményeként a szórványban élő magyarság számára lehetőség nyílna az anyanyelvű oktatásra. Az elképzelés kidolgozásával az igazgató kezdett foglalkozni, talált is támogatókat, de a hirtelen jött ukrainai pénzügyi káosz lehetetlenné tette az anyagi előteremtését. Megjegyzendő, hogy a tervezetet – amely szerint a működő iskolához egy másik négyszintes épületet kellene hozzáépíteni, s abban az étkeзде, könyvtár, kollégium és a tantermek helyezkednének el – nagyban támogatta a KMKSZ és az éppen megalakult KMPSZ is. Sőt, mi több, mindkét szervezet ténykedésnek első rendű feladatuként fogadta el az adott kérdés pozitív megoldását, amit az Illyés Alapítványhoz 1992. szeptemberében benyújtott pályázatunk mellékleteként írásban rögzítettek is.

Óriási lendületet és reményt adott tervünk végrehajtásához Magyarország akkori miniszterelnökének, Antall József úrnak az a kijelentése, miszerint ő 15 millió magyar miniszterelnökének tekinti magát. Az iskola vezetősége a técsői magyarok nevében felkérte dr. Antall József urat, legyen tiszteletbeli igazgatója iskolánknak. Nemsokára jött a beleegyező válasz. Számunkra ez a válasz azt jelentette, hogy az

elkövetkezendőben minden lépésünket többszörösen meg kell gondolnunk, nem engedhetünk meg magunknak egyetlen botlást vagy ballépést sem, mellyel esetleg bánthatjuk vagy a jóhírének árthatunk.

1993. január 23-án az Illyés Közalapítvány Kuratóriuma úgy döntött, hogy támogatja pályázatunkat. Az iskola vezetése felkérte a városban működő római katolikus és református egyházakat, legyenek segítségre az építkezés lebonyolításában. A katolikus egyház nem merte felvállalni a tervet, de a **Técsői Református Egyházközség egyből az ügy mellé állt, mindennemű feladatot felvállalt, amely az építkezéssel kapcsolatosan felmerült, sőt azt is kinyilvánította, hogy a terveket sajátjaként kezeli, és az épületet bérmentes használatba adja iskolánknak mindaddig, amíg az magyar tannyelvű intézményként működik.** Amint ez a feltétel megszűnik, az épület visszakerül az egyház tulajdonába, és további sorsáról az egyház dönt.

1993. május 2-án megtörtént az ünnepélyes alapkövetétel. Meghívásunknak eleget téve az ünnepségen részt vett Magyarország miniszterelnökének felesége, Antall Józsefné. Ezen a napon avattuk fel városunkban és az iskolában Hollósy Simon neves festőművésznünk mellszobrát, és ekkor vette fel a 9 évfolyamos alapiskola Hollósy Simon nevét.

Ezek után jött a hosszú évek munkája és idegölő harca. Sajnos legtöbbször azokkal kellett idegölő harcot folytatnunk, akik ugyan mindenütt hirdették, hogy a kárpátaljai magyarok érdekeit képviselik, csak éppen ezen magyarok kilétét nem hangoztatták. A helybeli vezetőkkel jóval kevesebb bajunk volt, ők ugyanis biztosak voltak benne, hogy ebből úgysem lesz semmi, ezért talán néha még rokonszenveztek is velünk. Több esetben nekik volt igazuk, hisz nagyon sokszor már mi is kezdtük feladni. A „jóakaróinknak” mindig akadtak barátaik megfelelő beosztásokban, s Ők nagyon hatékonyan tudták és tudják zavarani munkánkat még a mai napig is. Úgy látszik, ebből egyesek nagyon jól meg tudnak élni, mert nyilvánvaló, hogy ennyi aljasságot, amit velünk szemben éveken keresztül elkövettek, csak nagyon jó fizetség fejében lehet megtenni. Lám, valakinek erre is jut... Igen ám, csakhogy Istennek tetsző dolgot végezvén mindig éreztük a segítséget is, a kritikus pillanatokban mindig a megfelelő embert irányította hozzánk az Úr, azt az embert küldte, aki az adott kérdésben átlendített bennünket a holtpontra, vagy megoldotta a megoldhatatlannak vélt feladatokat. Ilyen esetünk az elmúlt években számtalan akadt. Éppen ezért jutottunk arra az elhatározásra, hogy a líceum tanulóiból Istent hívó, az Isten dicsőségét hirdető embereket neveljünk.

1999. augusztus 28-án megtörtént az épület ünnepélyes átadása. Sok illusztris vendég volt jelen,

levélben köszöntötte az ünnepség résztvevőit Magyarország köztársasági elnöke, Göncz Árpád, a külügyminisztérium politikai államtitkára, Német Zsolt, a HTMH elnöke, Szabó Tibor és még sokan mások. A szalag átvágására özv. Antall Józsefnét és az Illyés Közalapítvány képviselőjét, Laborci Gézát kértük fel, aminek ők örömmel tettek eleget. Az ünnepélyes átadás után az új épület azon részén, ahol az alapköbe emlékkazettát helyeztünk el, lelepleztük dr. Antall József, néhai tiszteletbeli igazgatónk emléktábláját.

Készülvén a líceum nyitásához, 1998-ban felvételit tartottunk az első református líceumi osztályba, ahova 17-en be is jutottak. 1999-ben a felvételi vizsgákat 18 tanuló tette le. Többségük az alapiskola tanulói voltak, mivel az új épület berendezésének finanszírozását csak az épület átadását követően vállalta az Illyés Közalapítvány. Bízva szavukban, 2000. augusztus 14-ére felvételit hirdettünk az egész megyére kiterjedően. Felvételi kérelmét 84 tanuló adta be. Eredetileg 30 tanuló szándékoztunk felvenni, de a felvételizés után 49 gyerek kérelmét fogadtuk el.

Az épület ünnepélyes átadásán részt vett a városunkból elszármazott Móricz család tagja, aki egyben özv. dr. Antall Józsefné unokatestvére, vitéz técsői Móricz Éva. Ő hazautazván Svájcba, gyűjtést szervezett, és ennek eredményeként az alapiskola és a református líceum kapott 29 használt, de jó állapotban lévő számítógépet, gyári öltöző szekrényeket, asztalokat, 2 mikrohullámú sütőt, mosogatógépet, fogorvosi rendelői műszereket, sőt támogatónk anyagiakkal is hozzájárult ezek beszerzéséhez. Hálánk jeléül a számítógéptermet Móricz Éva termékének neveztük el.

Református líceumunk tanulói számára a következőket szeretnék biztosítani:

- profi gépkocsi-vezetői jogosítvány,
- elmélyített ukrán, angol/német nyelvek oktatása,
- ECDL program szerinti számítógép-kezelői oktatás,
- hozzáférés az Internethez,
- kollégiumi ellátás,
- napi háromszor étkezés.

Mindezt a rászoruló családok gyerekei számára teljesen ingyenesen, a többiek számára pedig eleynészőn kevés költség ellenében. Így megteremtődne az azok a feltételek, amelyek mellett bármilyen anyagi körülmények között élő családok gyerekei számára is lehetőség volna a tanulásra.

A számítások szerint a Técsői Magyar Tannyelvű Református Líceum költségvetése a 2001. évre 295.150 griveny (1 grivnya = kb. 20 Ft), mely összegből a fenntartó Técsői Református Egyházközség 160.000 grivenyt próbál biztosítani. A maradék összeget állami támogatásból fedezik.

DR. BOROS GYULA

Az egyháztól elszakadt szülők gyermekeinek református nevelése

(Részlet a felvidéki református iskolák tanárainak továbbképzésén elhangzott előadásból)

Bár a megadott cím szerint azon gyermekek neveléséről kellene szólnom, akiknek szülei elszakadtak az egyháztól, az én értelmezésem szerint azonban olyan szülőkről lesz szó, akik talán soha semmilyen kapcsolatban nem voltak az egyházal. A kommunista diktatúra alatt felnőtt generációnak ugyanis nem volt alkalmuk megismerkedni az egyház tanításaival, szokásrendjével, üzenetével, hiszen nem is volt lehetőségük kapcsolatba kerülni ezekkel. Szüleik talán többet tudtak, de egzisztenciális fenyegetettség vagy félelem miatt elzárkóztak az egyháztól, annak szolgálataitól, szertartásaitól. Így a mai szülői generáció nem szakadt el az egyháztól, hanem egyáltalán nem került kapcsolatba azzal.

A történelmi egyházak jelentős szerepet játszottak korábban a társadalom életében – nemcsak a hitélet, hanem a kultúra, művészet, a szeretetszolgálat és nem utolsósorban az oktatás területén. Gyakorlatilag az egész társadalom életét átkarolták, így valamilyen kapcsolata mindenkinek kialakult az egyházal. Az általános egyházi szertartásokon kívül (istentisztelet, keresztesítés, temetés, esketés) az egyháznak sajátos szerepe volt a szeretetszolgálatban (diakónia), az oktatásban, a különböző iskolákban (elemi iskolák, gimnáziumok, kollégiumok). Ezeket a feladatokat az egyház hagyományosan magára vállalta, mivel működésének szerves részét képezték. Különösen a reformáció után – amikor az ígehirdetés, maga Isten ígéje magyarul megszólalt – lett jelentősége a magyar nyelvű oktatásnak, melynek központjai a híres kollégiumok (Pápa, Sárospatak, Debrecen, Nagyenyed) voltak. A hagyományt formáló, példaképeket, ízlést, erkölcsöt, emberi tartást adó szolgálat azonban fokozatosan háttérbe szorult, majd megszűnt.

A gyökerek elvágásával az idők során naggyá terebélyesedett fa kiszáradt. Az egyházi iskolák megszűntek, szerepét átvette az ateista, kommunista ideológia, amely ledöntötte és porba tiport a korábbi értékrendet, helyébe pedig a nem definiálható, nem létező „kommunista erkölcsöt” helyezte. Ennek az eredményeként a pedagógusok teljesen kiszolgáltatottjai lettek a rendszernek, és kénytelenek voltak az ideológia útmutatásait követni, teljesíteni. Sajnos,

azt legtöbbször – egzisztenciájukat féltve – végre is hajtották ezeket az útmutatásokat. Itt-ott volt ugyan olyan pedagógus, aki saját lelkiismeretére hallgatva „többet” adott a leírt, megkövetelt tananyagnál.

Ilyen körülmények között nőtt fel legalább két generáció. Nem hallgathatjuk el azt sem, hogy az ideológiai hatás mellett jelentős szerepet játszott az egyház és társadalom viszonyában a felvilágosodás óta egyre erősödő szekularizáció, az elvilágiasodás, mely a XX. század második felére bontakozott ki teljesen. A kommunista rendszerek a maguk ideológiája szerint kényszerítették gettóba az egyházat, melyet Lenin tanításai szerint olyan „felépítménynek” tekintettek, ami önmagától megszűnik. Ez azonban minden üldöztetés és zártság ellenére sem valósult meg. A nyugati társadalmakban nem volt ugyan egyházüldözés, de a pénz, a vagyon, gazdagság, pompa és élvezet hajszolása miatt a hitélet mégis háttérbe, az úgynevezett fogyasztói társadalom peremére szorult. Nem üldözték tehát az egyházat, de értékeit, hagyományait csak külsőségekben fogadták el.

Most, a XX. század végén, a XXI. század elején élő fiatal és középkorú generáció sajátos helyzetben van: olyan lelki, érzelmi vákuumban él, amiből nehezen, vagy egyáltalán nem tud kitörni. Pótcselekvéseket, pótmegoldásokat keres, hogy azzal a töltse be a lelkében keletkezett űrt. Egy részük a droghoz fordul, és „elvarázsolja” magát ebben a céltalan és értelmetlen világban, mások a „lelki” drogot választják, valamilyen szektához csapódnak, és lelki rajongásukban igyekeznek kiélni, illetve megélni lelki szükségleteiket. Vannak, akik a ma már általánossá vált durva, embertelen és lelketlen magatartásformákat veszik át, melyekben a kegyetlenség a nemtörődömség, a közömbösség vált uralkodóvá.

Ilyen társadalmi közegben élnek az emberek, a gyülekezetek, az egyház és az egyházi iskolák. A mai fiatal szülők ezeket az egyházi intézményeket túlbecsülik néha, azt hiszik, hogy az iskola helyettük is neveli a gyermeket. Olyan intézmények ezek – gondolják – mint a vegytisztító üzem (Patyolat), a szennyest beadják, hogy utána kivasalva kapják meg a tisztát. Mások elit intézménynek tartják egyházi iskoláinkat, melyekben a legmagasabb szintű oktatással, a legjobb eredményt érhetik el gyermekeik. Azután vannak, akik kis angyaloknak és „Szent” embereknek gondolják az odajáró tanulókat és tanárokat, megelégedve arról, hogy az egyházi iskolákba járó gyermekek meg az ott tanítók hús-vér emberek, emberi tulajdonságokkal rendelkeznek, de abban igenis különböznek a többiektől, hogy elhivatottságukból adódóan többet akarnak adni és kapni az általános ismeretnél. Azt az isteni szeretetet sugározzák ki, adják tovább, amit Ők maguk is Isten Kegyelme által tapasztaltak meg.

Tulajdonképpen itt kell kihangsúlyozni, hogy – a különböző elvárások mellett – az egyházi iskolával kapcsolatba kerülő szülők nevelésére is szükség van. Mert gyermekeik ugyan jó kezekben vannak, de a jó eredményhez, a megelégedéshez a szülő és az iskola, a család és az intézmény szoros együttműködése szükséges. Ha a gyermek mást tapasztal otthon, mint amit az iskolában, kialakul a kettős nevelés, ami tudat-

hasadásos állapothoz vezet. A szülőket a gyermekek – kis misszionáriusokként – gyakran kényszerítik arra, hogy nyitottak legyenek az egyház és Isten ügye iránt. A szülők és az egyházi iskolák közötti kapcsolatot tehát missziói feladatként is felfoghatjuk. Az a többlet, amit az egyházi iskolák képviselnek nem az ismeretanyagban, hanem a gyermekek lelkében, viselkedésében kell, hogy megjelenjék. És itt nemcsak a kegyességi gyakorlatra gondolok – imádság, bibliaolvasás –, hanem arra a magatartásra, amely ezek nyomán jelenik meg a gyermekek életében: a tiszteletadás, a szolgálatkészség, a másik ember teljes értékű elismerése és elfogadása. Ezek a pozitív hatások hatnak a szűkebb és a tágabb környezetben egyaránt.

Végül a református nevelésről néhány szót. Mára a történelmi egyházak belátták, hogy össze kell fogunk, és együtt kell működnünk az emberiség jövőjéért minden területen. Ez nem csak, és nem elsősorban a század elején kibontakozott ökumenikus mozgalom eredménye, hanem annak felismerése, hogy a missziói parancs, amit Jézus adott a tanítványainak „tegyetek tanítványokká minden népet... tanítván őket...” minden keresztyén egyház feladata. Mi, reformátusok ezt úgy értelmezzük, hogy identitásunkat, történelmi hagyományainkat, gyökereinket megőrizve, mások „másságát” tiszteletben tartva keressük azokat a közös kapcsolódási pontokat, amelyekben együtt tudunk működni. A „mindent megpróbáljatok, ami jó azt megtartsátok” elvén mindenki iránt nyitottak vagyunk, nem feledkezünk meg ugyanakkor arról,

hogy „más fundamentumot senki sem vethet, amely a Jézus Krisztus”.

Református hitünk és szellemiségünk, az Igére és a hitvallásokra épül. Ezeken az alapokon szolgálják a református iskolák évszázadok óta a magyarság, a nemzet ügyét. Most a XX. század végén, a XXI. század elején is ezekre az alapokra kell építeni egyházi iskoláink munkáját, hogy az eredményes, gyümölcsöző legyen. „Azért szerelmes atyámfiai erősen álljatok, mozdíthatatlanul szorgolkodván az Úrnak dorgában mindenkor tudván, hogy a ti munkátok nem hiábavaló az Úrban.”

PAVLETITSNÉ EGRESSY MÁRIA

Egyháztól elszakadt szülők gyermekeinek református nevelése az iskolában

(A Révkomáromban 2000. október 14-én elhangzott előadás szerkesztett változata)

Feldúltan robban be hozzánk
egy fiatal édesanya.

– Nem bírok már a fiammal,
nos, a tízparancsolatra

tanítsák meg alaposan:
tisztelje apját meg anyját!
Az egyháznak az a dolga,
hogy itt felemelje hangját!

Közbevetek egy halk kérdést:

– Ha csak lehet, megpróbáljuk,
de hát a kedves anyukát
mért, hogy eddig sose láttuk?

– Ó, ezen én túl vagyok már!
Isten, Biblia, meg a templom...
Ugyan? tán az én koromban?
Fiamat neveljék, mondom

Könnyebb azt mondani: eredj!
mint magunkkal hívni: gyere!
Hanem gyümölcse a fának
akkor lesz, ha van gyökere...

És a szülőt akkor tartjuk
szívünk szerint tiszteletben,
ha tiszteljük – vele együtt-
Mi Atyánkat a mennyekben.

Kedves kollégák! A mottóul választott vers olyan általános szemléletet tükröz, amellyel meg kell küzdenünk nap mint nap. Mi, egyházi iskolában szolgálók ezt a feladatot kaptuk Istentől. Hadd folytassam Karácsony Sándor gondolataival: „Nem föltétlenül az a magyar, akit származása szerint annak ítélnék, vagy aki magyar állampolgárságú, még csak az sem, aki magyarnak vallja magát, hanem az, aki vállalja és teljesíti a magyarságunkból következő feladatot.” S talán megbo csátja nekem Karácsony Sándor, ha gondolatait mai témánkhoz igazítom. „Nem föltétlenül az a református, akit származása szerint annak ítélnék, vagy aki református egyházunk tagja, még csak az sem, aki

reformátusnak vallja magát, hanem az, aki vállalja és teljesíti a reformátusságból következő feladatokat.”

S ha e szavakat komolyan vesszük, meg kell vallanunk, nemcsak Teremtő Istenünknek, de önmagunknak is, igen kevesen vagyunk.

Mit jelent az: „származása szerint annak ítélnék”? Aki református családban született, apja, anyja református, és nem több. Nincs kapcsolata egyházunkkal.

Mit jelent: „református egyházunk tagja”? Aki fizeti az egyházfenntartói járulékot – közismert nevén egyházi adót –, de ezzel kipipálta a reformátusságot. El van intézve. Ezzel nincs több tennivaló. Milyen gyakori ez a gondolkodás! Inkább kifizetek, befizetek, csak ne kelljen semmit csinálnom. Pestiesen szólva. „Le van a gond!” Már kifizettem!

Mit jelent: „aki reformátusnak vallja magát”? Hány, de hány olyan testvérünk van, aki reformátusnak vallja magát, de valójában csak esküvőn, keresztemelén, temetésen és templomban csupán az egyházi ünnepeken találkozunk Isten Igéjével.

Ki az hát, aki vállalja és teljesíti a reformátusságból következő feladatokat? Aki nemcsak rendszeres templomba járó, nemcsak rendszeres bibliaolvasó, nemcsak az egyházfenntartói járulékot fizető, de imádkozó, aki bekapcsolódik a gyülekezet életébe, aki képességei, lehetőségei szerint segíti, támogatja gyülekezetét, s így egyházunk élő tagja.

Nos! Kedves kollégák, ebbe a csoportba tartozunk a legkevesebben. S a közénk tartozóknak sem biztos, hogy van iskoláskorú gyermeke. Ez okból ne legyenek református iskolák? De ha nincsenek, mégis hogyan teljesítjük Jézus Krisztus missziói parancsát? „Elmenvén ezért tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében. Tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek: s íme én ti veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.” Mt. 28, 18.

A missziói parancs első része a lelkipásztorok feladata. De a második a MIÉNK, PEDAGÓGUSOKÉ. Istentől kaptuk a parancsot munkánkra, Krisztus megerősítette azt! A Mennyei Atya állított bennünket őrállókká. „Tanítván őket”... például a

krisztusi parancsolatokra: „Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből és teljes elmédből. Ez az első és nagy parancsolat. A második pedig hasonlatos ehhez: Szeresd felebarátodat, mint magadat. E két parancsoltól függ az egész törvény...” Mt. 22,37-40.

Mi, a Julianna iskolában munkánk mottójául a Példabeszédek egyik Igéjét választottuk:

„Tanítsd a gyermeket az ő útjának módja szerint még mikor megvénhedik is, el nem távozik attól.” Péld. 22,6.

Ezt szerettük volna az iskola szellemi, lelki formájában kifejezni munkánk során.

Minden iskolában, így a miénkben is (Julianna Ref. Ált Isk.) sokféle gyerek volt, van, és valószínű lesz. Együtt kell tanítani, nevelni a mélyen hívót azzal a gyermekkel, aki szinte Istenről még sosem hallott.

S itt feltehetünk magunknak egy nagy kérdést. Szabad-e felvenni olyan gyermeket, aki még nincs megkeresztelve?... Én azt mondom: IGEN, még akkor is, ha első hallásra ezen sokan megbotráncoznának. Meg is mondom, hogy miért, és milyen esetben.

A Julianna iskola a 9. tanévét kezdte szeptemberben. Eddig még minden évben jóval több gyermeket szerettek volna beírni, mint amennyit fel tudtunk venni. Ezért valami alapján ki kellett választanunk, kit veszünk fel, kit nem. A jelentkezési lapon rajta van, hogy mellékelni kell a keresztfői lap másolatát, és lelkészi ajánlást.

Voltak sokan, akik szégyenkezve, mások biztatást várva bevallották, hogy nincs a gyermek megkeresztelve, és nem csak a gyermek, de ők sem. „Tetszik tudni, engem nem ilyen szellemben neveltek, de én szeretném megadni a gyermekemnek azt, amit én nem kaptam meg.” Úgy gondolom, ezek a kapuk megnyíltak Isten Igéjének a befogadásra.

Aztán voltak olyanok is, akik a jelentkezési lap hatására gyorsan elvitték valamelyik gyülekezetbe a gyermeket, s a második vagy harmadik ovis foglalkozás után kérték a lelkipásztort, kereszteleje meg, és adjon lelkészi ajánlást, megígérve fűt, fát. Nos, akkor melyik gyermek való inkább iskoláinkba? Szóval, elbeszélgettünk valamennyi **családdal**, tehát édesanya, édesapa vagy gondviselő plusz a gyermek együtt „felvételiztek”.

Családonként minimum fél óra. S ezt az időt akkor is rászántuk, amikor 90-nél több felvételiző család volt. Oly sok minden kiderült ez alatt a fél óra alatt. Az, hogy komolyan érdeklődő-e valaki, vagy elit iskolát keresnek a szülők, s ha itt a megkeresztelés a feltétel, akkor megkereszteltetik a gyermeket. Nem árt az, nem lesz tőle semmi baja! A fő, hogy minden feltétel meglegyen.

Elmondok két példát, olyanokét, akik elit iskolát kerestek: „Tudom, hogy szegény az iskola. Én havi 20.000 Ft-ot fizetek, csak vegyék fel a gyermekemet!” Nem vettük fel.

„Hogy mit csinálnak a gyerekek azon kívül, hogy megtanítják jól írni, olvasni, meg számolni, az nem érdekel! Mert szerintem a vallásra csak a halál előtt 5 perccel van szükség.” Nem vettük fel. Hogy miért? A kettős nevelés negatív hatásáról már elég sokat hallottunk. Most a rendszerváltás után egy fordított kettős nevelés léte kezdett kirajzolódni. Istenről hall az iskolában a gyermek, s otthon tagadják annak létét is. Akkor kinek van, illetve kinek nincs igaza? – teheti fel magában a kérdést gyermekünk. De ha ez vagy az ebben a kérdésben nem mond igazat, akkor lehet, hogy másban sem igaz, amit állít –gondolhatják jogosan tanítványaink

Legegyszerűbb a dolgunk akkor, ha otthon megerősítést nyer az, amit mi az iskolában tanítunk. De ma nem erről kell beszélnünk, hanem arról, amikor a szülő nem ellenség ugyan, de nem is segítő. Mi ilyenkor a teendőnk? Mi hogyan csináltuk a Julianna iskolában?

Az első és legfontosabb dolog, amit nem szabad elfelejteni: a HIT Isten kegyelmi ajándéka. S egyedül az Ő döntése, hogy kinek, mikor adja meg, s hogy megadja-e. A mi dolgunk a **magvetés**, s arra kell törekednünk, hogy „jó földbe hulljanak a magok”. Ne az „útszéle”, ne „sziklák közé”, ne „tövisek közé”. Hogy kikel-e a mag, s ha kikel milyen növény lesz, s az majd milyen gyümölcsöt hoz, azt nem tudjuk, de mindent meg kell tennünk, hogy jó magvetők legyünk.

Tudják-e kedves kollégák, kik ma a legtökéletesebb misszionáriusok? A gyerekek, a tanítványaink. Ők, akik hozzák-viszik a híreket az otthon és az iskola között.

Egy alkalommal igazgató úr összetalálkozott egy volt kollégájával az utcán. Nem tudta, hogy annak nagyobbik unokája hozzánk jár. Akkor épp a kisebbik volt vele. Megkérdezte tőle: Hova fogsz iskolába járni?

A válasz egyszerűen ennyi volt: Az „áldás, békeség” iskolába.

Imádkozunk étkezés előtt és után. S egy idő után a gyermek otthon is ezt teszi. Megtanítjuk tanítványainkat a reggeli és esti imádságra. S ők bevonják ebbe a testvérüket, egyik szülőt, másik szülőt. Sokat segít egy odaadó nagyszülő, aki partner a nevelésben. De mondhatnék más példát is.

Sok-sok ünnepélyünk volt, egyházi és világi. Templomban ünnepeltünk. Aztán ott voltak a gyülekezetlátogatások. Ilyenkor mindig műsorral is szolgáltunk. S a szülő, a büszke szülő, – s ki ne lenne az,

– elment megnézni a gyermekét. A szereplést. De közben hallotta Isten Igéjét, üzenetét is. Nem csak a lelkipásztor igehirdetéséből, de a gyermekek hitvalló versmondásaiból, s a gyermekek szájából még csodálatosabban zengő zsoltárokból, dicséretekből, háláénekekből. S minél többet kísérték el szülők a gyermekeket, annál inkább „beszoktak” a templomba. Aztán a gyermek is hívta őket. Hallották a többiektől, milyen jó volt. S lassan azon vették észre magukat, ők is templomba járókká váltak. Megérintette őket valami, amit csak Istentől kaphatunk.

Nekünk az iskolában nem csak bibliaismeretet kell tanítanunk. Bibliai történeteket, egyház-történetet, egyházismeretet. Mai modern szóval EXTRÁKAT kell adnunk. Sajátosságokat. Olyan közléseket, melyek könyvből nem sajátíthatók el. Csak a pedagógus személye által. Fontos tehát a személyes példaadás. Amit mondok, azt is tegyem. Mert a szavam hitelét veszti a gyerekek előtt. S nem csak a belém vetett bizalmát veszíti el tanítványom, hanem az iránt is bizalmatlan lesz, amit képviselek. Ha vannak is súrlódások kolléga és kolléga között, ne vigyék ki még a folyosóra se, nem hogy be az osztályba. Maradjon bent a tanárban a feszültség. A tanítványainknak rendkívül jó a vevőkészülékük. Azonnal megérik, ha valami nincs rendben körülöttük. S ebben a vibráló, zaklatott világban még fontosabb, hogy az iskola a békesség, megbékélés, szeretet, hosszútűrés, nyugalom, tolerancia és megbocsátás szigete legyen.

Nagyon fontos, hogy beszéljünk tanítványainkkal. Nemcsak osztályfőnöki órán, nemcsak hittan órán, de a szünetben, az órák előtt, órák után is hallgassuk meg őket. Keressük – ha kell közösen, – gondjaira a választ, válaszokat. Vitassák meg egymás között a dolgokat. A gyerekek érezzék: **fontosak** számunkra.

Igyekeztünk minél többször sikerélményhez juttatni tanítványainkat. S meg kellett tanítani arra is őket, hogy tudjanak együtt örülni a másik sikerének. Órán pl. meg szabad tapsolni egy különösen szép feleletet, egy jó dolgozatot, vagy ha valaki sokkal szebben felelt, mint máskor szokott. Mondjunk együtt hálát Istennek érte.

A hétkezdő áhítatok végén az előző heti versenyek helyezetteit mindig kiállítottuk az Úr asztala elé, és megtapsoltuk őket. Együtt örültünk eredményeiknek.

A részvét, az együttérzés fejlesztésére is számtalan mód van. Bizony ma is szükség van az „irgalmas számarításusokra”. Amikor Kárpátján árvíz volt, 25 gyereket és 3 tanárnőt láttunk vendégül három hétig. Az anyagiak biztosítására papírgyűjtést szerveztünk. Az iskola történetében soha annyi papír nem gyűlt

össze mint akkor. Nemcsak minden költséget fedezni tudtunk, rengeteg ajándékot is vettünk. Könyveket, lexikonokat, rádiót az iskolának. S mert éppen karácsony előtt mentek vissza, mindenki kapott 1-1 kg szaloncukrot.

Nem tudom itt hogy van, de nálunk eltörölték a kötelező családlátogatást. Bizony mindenkit biztatok arra, hogy mégiscsak menjen el, szánjon időt erre. Igen fontos. Egészen más kapcsolat alakul ki közöttünk, a szülők és gyerekek között.

S hogy még mi mindent csináltunk? Például a leendő elsős szülőkkel és gyerekekkel elmentünk két napra ismerkedni valamelyik református üdülőbe. Ott is aludtunk. Énektanulással kezdtük. Még a gyülekezés alatt. Éppen azért, mert sok szülő nem ismerte a református énekeskönyv zsoltárait, dicséreteit. Az „Itt van Isten köztünk...” kezdetű volt az első közös ének. Mire elkezdődött a nyitó áhítat, már tudtunk együtt énekelni, imádkozni. Az együttlétet közös istentisztelettel zártuk.

Természetesen minden szülői értekezletet egy rövid Igeszakasz felolvasásával, közös énekléssel, imával kezdtünk.

Félévente szerveztünk „Szülők iskoláját”, ahova ismert családgondozó lelkészt (Szarka Miklóst) hívtunk meg előadóként. Ezt a rendezvényt szeretetvendégség követte. Az előadások témája mindig olyan volt, ami érdekelhette a szülőket, és segítette őket a bibliai alapokra helyezett nevelésben. Az előadáson sok-sok gyakorlati példa hangzott el.

Hogy szorosabb legyen a kapcsolatunk a szülőkkel, farsang idején „Szülői Est”-et rendeztünk. Ezen eleinte csak a pedagógusok adtak műsort a szülőknek, később ők is tevékenyen bekapcsolódtak. A műsor szigorúan vidám, nevetgető lehetett csak, hiszen olyan Istenünk van, aki az Ő békességével ajándékozott meg – Jézus a békesség fejedelme – és ebben a békességben benne van a nyugalom, a derű, ami akár vidámság formájában is megjelenhet az arcunkon. Egyszülött Fiát is azért küldte a földre, hogy az örömhírt hozza el nekünk.

A műsort vacsora követte – természetesen befizetnek rá a szülők –, volt tombola. Vacsora után csoportos versenyek, szellemi vetélkedők, ügyességi versenyek voltak. Végül, ha volt még idő és erő, akkor egy kis kötetlen beszélgetéssel, esetleg tánccal zártuk az estet.

Nem kötelezően, de sok osztály csinálta a tanítókkal, hogy a családok közösen szerveztek programokat hétvégéken. Ahol összebarátkoztak a szülők, ott könnyebben terelték Isten útjára a hívó emberek a bizonytalanokat, tanácstalanul a templom kapujában toporgókat. A közösség nevel. A szülői közösség is.

Vannak dolgok, amiket nem lehet megfogni, nem lehet leírni, nem lehet kimondani. Vannak dolgok, amik belőlünk áradnak, s hatnak a környezetünkre. Kialakul az iskola légköre, ami más mint másutt. Ne higgyük azt, hogy a gyerekeink jobbak mint a többiek. És mégis mások, mégis jobbak. Ne higgyük azt, hogy engedékenyebbek vagyunk. Nem! Következetes, szeretetteljes szigorral neveljük gyermekeinket. Mindenkinek szüksége van a szabadságra. De nem a szabadosságra! Meg kell tanítani tanítványainkat a korlátokra, a szabályokra, hogy biztosan tudjanak járni. Fel kell hívni a figyelmet, milyen veszélyekkel járhat az, ha áttörik a korlátokat. De ilyenkor nem megszegényíteni kell. Megbeszélni, s gyakorolni a krisztusi megbocsátást. Sokszor egy elmaradt intő többet nevel egy megadottnál. Ha ezeket töretlenül és következetesen csináljuk, tanítványaink számára természetessé válik, az általunk kialakított közeg. Az is igaz, a közösségbe később bekerült gyerekek sokszor nehezen veszik fel ezt az életformát. Még olyanra is oda kell figyelni hogy ne nevéssék ki egymást tanítványaink, ha valaki téveszt az órán vagy éppen eltör egy tányért az ebédlőben. Egyszer egy kisfiú 3. osztályban jött hozzánk. A napos leejtett egy tányért, ami összetört. Az új fiú hangosan felnevetett. De mert rajta kívül senki, ijedten nézett körül, s nevetése egyre halkabb lett. Sem a gyerekek, sem én nem szoltunk egy szót sem. Csak néztünk rá. Nem értette mi van itt. Elvörösödött zavarában, s elhallgatott. Ahonnan hozzánk jött, ott ilyenkor röhögésben tört ki az osztály. Ehhez volt hozzászokva. Máskor az osztályban valaki csacsiságot mondott, s ugyanez történt. Nem szoltunk, de minden szempár ráme-redt. Többet nem nevetett ki senkit az új fiú. A közösség hatott rá. De a közösséget nekünk kell kialakítani.

Az előbbiekből is láthatjuk, minél korábban kezdődik ez a kialakítás, annál hatásosabb munkánk.

Megpróbáltam néhány dolgot felvillantani. Nem híve azt, hogy amit tettünk, tökéletes. Ezek csak példák voltak. Próbálkozások. Ha tetszik, a gondolatok, a fantázia elindítói. A folytatás már az Önöké... Voltak szép eredményeink is. Amikor szülők felnőttként jelentkeztek a keresztségre vagy konfirmációra. Persze nálunk is voltak olyan szülők, akikről minden tanítás, hívó szó lepergett. De ott se veszítsék el bizalmukat és reménységüket. Hiszen Isten a tudója annak, mikor válik termővé az általunk vetett mag. Miért beszéltem sokat a szülőkkel való kapcsolatunkról? Mert ők is példaképek, éppen úgy, mint mi. Ezért olyan fontos az ő formálásuk is.

„Legyetek jó fák és teremjete jó gyümölcsöt, mert gyümölcseről ismerik meg a fát.” (Máté 12,33)

PAPP KORNÉL

A református felsőoktatási intézmények 2001. évi (világi) felvételi keretszámai

A 2001. évi felvételi keretszám számítási módjáról a Zsinati Iskolaügyi Osztály július óta folytat tárgyalásokat az Oktatási Minisztériummal. A Felsőoktatási törvény (1993/LXXX. tv.) 114/A.§ (1) bekezdése a következőképp rendelkezik a keretszám megállapításának módjáról: „Az egyházi felsőoktatási intézmények nem hitéleti képzésben és az e törvény 31.§ (6) bekezdése szerint tandíjmentességben részesülő államilag finanszírozott hallgatólétszámáról – az egyházak javaslatainak figyelembevételével – az oktatási miniszter évente dönt... annak az elvnek a figyelembevételével, hogy a fenntartó egyházanként évente felvehető államilag finanszírozott hallgatói aránya nem lehet kisebb, mint az 1997/98-as tanévre az adott egyház összes intézményébe felvett hallgatóknak az összes államilag finanszírozott hallgatókhoz viszonyított aránya.”

Már az 1997. évi adatok tisztázása is gondot okozott, mivel az Iskolaügyi Osztály az intézmények október 15-i jelentéseit, az OM pedig az OFFI [Országos Felsőoktatási Felvételi Iroda] adatait tartja nyilván. Előfordulhat, hogy valaki korábban nyert felvételt egy intézménybe majd évet halasztott vagy bukott, így szerepel az egyházi adatbázisban, az OFFI adatai között pedig nem. El kell fogadnunk tehát az OM adatait, amit július óta sikerült pontosítani: júliusban még az OM 458,5 egyenértékű létszámról tudott, októberben pedig ez a szám már 482,75 főre emelkedett. Mindezek alapján összesen 27 fővel sikerült növelnünk a 2001. évi minimális felvételi keretszámot.

Vita van az OM és az egyházak között arról, hogy a jövőben ne az összes államilag finanszírozott hallgatói létszámhoz viszonyítsák az egyházi keretet, hanem az összes államilag finanszírozott felvételi keretszámhoz az egyházi keretszámot. A jogszabály mechanikus (nem értelem szerinti, hanem szó szerinti) értelmezése azonban igazolja az OM számítási módszerét.

A Magyarországi Református Egyház Zsinata Elnökségének előterjesztése a református felsőoktatási intézmények 2001/2002. évi nem hitéleti államilag finanszírozott intézményi keretszámaira

Nappali tagozat (541,5 egyenértékű hallgató)

Intézmény	Meghirdetendő létszám	Egyenértékű keretszám
KRE	322	284,5
KRE BTK	275	237,5
Angol	30	30
Japán	15	15
Kommunikáció	25	25
Magyar	30	30
Nederlandisztika	15	15
Német	25	25
Pszichológia	30	30
Történelem	30	30
Angol-egyéb	15	7,5
Magyar-egyéb	15	7,5
Történelem-egyéb	15	7,5
Német-egyéb	15	7,5
Japán-egyéb	5	2,5
Nederlandisztika-egyéb	5	2,5
Kommunikáció-egyéb	5	2,5
KRE TFK	47	47
Tanító-hittanoktató	27	27
Tanító-kántor	5	5
Általános szociális munkás-diakónus	15	15

KFRTF	257	257
Tanító	176	176
Tanító-kommunikáció	52	52
Tanító-hittanoktató	14	14
Tanító-kántor	5	5
Tanító könyvtár	10	10

Az előterjesztés alapján egyházunk kérése a nappali tagozatos keretszámra 541,5 fő, szemben az OM által számított 491,08 fős kerettel (az eltérés 40,42 fő).

Levelező és esti tagozat (47,5 egyenértékű hallgató)

KRE (levelező)	110	27,5
KRE TFK (levelező)	110	27,5
Általános szociális munkás	45	11,25
Tanító	35	8,75
Székhelyen kívül tanító	30	7,5

KFRTF (esti)	60	20
Tanító	60	20

A levelező és az esti tagozatos keretszámra egyházunk igénye 47,5 fő, szemben a keret 78,15 fős kerettel.

A Magyarországi Református Egyház előterjesztése azt kezdeményezi tehát, hogy a levelező ill. az esti tagozatos keretből lehessen átcsoportosítani a nappali tagozatos keretbe. Kérésünk teszi lehetővé a Károli Gáspár Református Egyetem két karán is a létszámbővítést a 2001/2002. tanévtől. Az OM egyelőre elzárkózik a kérés jogosságának elfogadásától. Az országos felvételi tájékoztató megjelenése (december hónapban) azonban sürgeti a döntést.

A Zsinati Iroda Iskolaügyi Osztálya tervezi egy „*Református felsőoktatási felvételi tájékoztató 2001.*” c. kiadvány megjelentetését 2001 januárjában. A kiadvány várhatóan el fog jutni minden református középiskolában érettségiző diákhhoz. Szeretnénk hozzájárulni a megfelelő tájékoztatás megadásával ahhoz, hogy a református középiskolások pályaválasztási szándékának befolyásolásával segítsük a világi képzést folytató felsőfokú intézményeinkben a református szellemiség erősödését.

BARTOS ÉVA

Segített a könyv, a mese Vallomások életről, irodalomról, olvasásról

Snventas vitam iuvat excoluisse per artes” – ’Szép dolog az életet találékony művészetekkel nemesíteni’ – hirdeti a Nobel-díj plakettjének felirata. Lehet-e ennél szebb és nemesebb hivatása az emberi szóból építkező művészetnek, az irodalomnak? Mit ér az olyan műalkotás, mely nem talál utat befogadójához, nem válik az alkotó és a befogadó közös élményévé, közös alkotásává, hogy valóban megneemesíthesse az ember életét. Beletörődhetünk-e abba, hogy életünkben hiányozzék az irodalom, az olvasás, miközben a ma embere minden eddiginél magányosabbnak, kiszolgáltatottabbnak és védtelenebbnek érzi magát, kapaszkodókat keres. Ezekre a kérdésekre megvoltak a saját válaszaink, de tudni akartuk, hogyan vélekednek mások, s hogy valóban létezik-e, működik-e az életet segítő irodalom.

Ezért a Magyar Olvasástársaság – karöltve a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Gyermekkönyvtári Szekciójával és a Könyvtárostanárok Szervezetével – országos pályázatot hirdetett „Segített a könyv, a mese” címmel. A pályázatra beküldött emlékezések, vallomások, történetek, esettanulmányok csakugyan mind azt példázták, hogy az életben adódó kritikus válsághelyzetekből hogyan sikerült éppen a könyvek, az irodalom, a mese segítségével kijutni, hogyan lehetett ezeknek az olvasmányoknak – semmihez sem hasonlítható, semmivel nem pótolható – csodálatos hatása révén a konfliktusokat feldolgozni, feloldódást, lelki békét, megnyugvást találni.

A pályázatra közel 300 munka érkezett be. Nyolcévestől nyolcvan évesig sokan ragadtak tollat, tartották fontosnak, hogy emlékeiket, gondolataikat, élményeiket megosszák másokkal. Ezek az írások hiteles és meggyőző bizonyítékai annak, hogy ma is él és hat az irodalom, olvasóit megnyugtatja és megvigasztalja, megrendíti és megerősíti, önvizsgálatra és változásra készíti, elvarázsolja és örömmel tölti el – éppen úgy, mint a kezdetektől fogva mindig.

Azért született ez a kötet, hogy – mint bizonyító erejű dokumentumforrás – eljusson a leendő „hivatásosokhoz”: óvónőkhöz, tanítókhoz, tanárokhoz, könyvtárosokhoz, hitoktatókhoz, szociális munkásokhoz, bármilyen segítő foglalkozásúakhoz, ismerjék meg belőle az olvasmányélmények befolyásoló hatását, munkájuk során pedig akarják és tudják alkalmazni ezt a kézenfekvő, mégis nagyhatású eszközt, a biblioterápiát.

Meggyőződésünk, hogy minden ember, aki fogékony az emberi problémák iránt, figyel a lélek rezdüléseire, szereti az irodalmat, hisz a művészet embernemesítő erejében – annak számára megrendítő és izgalmas olvasmány lesz e vallomások sorozata.

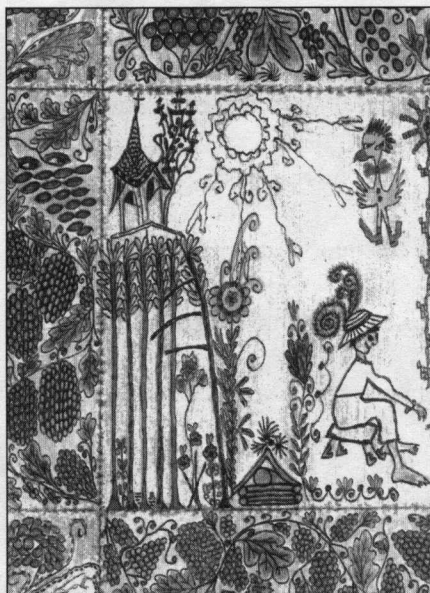
A kötet bevezető tanulmánya (Bartos Éva: Éltesítő irodalom) a pályamunkák igazi értékének és jelentőségének megvilágítása érdekében röviden áttekinti az ember és az irodalom évezredek kapcsolát, megmutatva az „alkalmazott irodalom” spontán és tudatos formáit, a gyógyító célú és a személyiségfejlesztő biblioterápia lehetőségeit az iskolában, a családban, az öngyógyításban.

A záró tanulmány (Pápayné Kemenczey Judit: Első olvasmányélményem és akinek köszönhetem) egy 10–14 éves gyerekek körében végzett, újszerű szempontrendszerrel érvényesítő olvasásvizsgálat eredményeit összegzi. Az egzakt vizsgálati tapasztalatok megerősítik és nyomatékosítják a bevezető tanulmányban felvetett, a pályamunkákban igazolt lehetőségeket, de a problémákat is, és aláhúzzák a felnőtt társadalom felelősségét.

A kötet egésze – a kiadó és a szerkesztő szándéka szerint

legalábbis – azt sugallja, hogy minden a felnövekvő nemzedékért, a gyerekekért kell történni! Ha a mesével, az olvasással, a könyvek megszerettetésével elő tudjuk segíteni, hogy minél több harmonikus, kiegyensúlyozott, teherbíró, stabil gyermeki személyiség induljon neki az életnek, a felnőtté válásnak, akkor kötelességünk ezt megtenni, mindannyiunk jövője érdekében!

A Magyar Olvasástársaság kiadásában megjelent kötet megrendelhető a Könyvtárellátó Vállalatnál.

Olvasásfejlesztés iskolában és könyvtárban

A Magyar Olvasástársaság megalakulása (1991. október 31.) óta az évenkénti budapesti konferenciái mellett időről-időre vidéki városokban is (1993: Hódmezővásárhely, 1994: Székesfehérvár, 1997: Szeged, 1998: Vásárosnamény) rendez egy-egy továbbképző jellegű összejövetelt, vitafórumot. Legutóbb Sárospatakon a Városi Könyvtár meghívásának engedve a kollégák (óvónők és egyetemi-, főiskolai tanárok, gyermekkönyvtárosok és tankönyvszerkesztők, informatikusok és pedagógusok, iskolai könyvtárosok és kutatók) mintegy 130 fős csoportja jött össze, hogy az olvasás romló esélyeit látva a változtatás, az olvasásfejlesztés módszereiről tanácskozzanak. Az ott elhangzott, elolvasott 31 előadás többségét nyújtja most át a Magyar Olvasástársaság az érdeklődő laikusok, a leendő és a gyakorlatban már tevékenykedő kollégák számára.

Az összeállítás döntően az évtizedek óta tapasztalható feszültségekre hívja fel a figyelmet, amely a tantervi célkitűzések és a pedagógusképzés tartalma között tapasztalható. A művelődéstörténeti szempontból kiemelkedően fontos helyszínen néhány pedagógiai és könyvtártörténeti mozzanatának felvillantása után rövid helyzetjelentést képvisel az előadások nyomán összeálló mozaik, végül részben már a gyakorlat próbáját kiállt ötletek, módszerek sorát mutatják be, s a jelen történéseiben is felismerhető jövő esélyeit latolgatják a szerzők. Nem utópiákról, hanem a bevezetés, a széleskörű terjesztés előtt (közben) álló kezdeményezésekről, javaslatokról szólnak az utolsó fejezet írói.

Az együttes gondolkodás erősödésében, a tapasztalatok cseréjének gyorsulásában, a pedagógusok és a

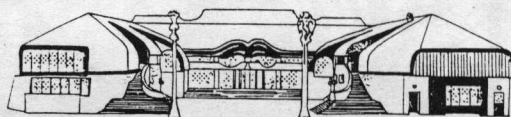
könyvtárosok egyre csiszolódó kooperációjában bízva ajánljuk a könyvet minden érdeklődő, kritikus olvasónak.

A kiadvány a Könyvtárellátó Vállalatnál megrendelhető.

(n.a.)

OLVASÁSFEJLESZTÉS ISKOLÁBAN ÉS KÖNYVTÁRBAN

A MAGYAR OLVASÁSTÁRSASÁG,
A SÁROSPATAKI VÁROSI KÖNYVTÁR ÉS A MKE
ZEMPLÉNI KÖNYVTÁROSOK SZERVEZETE KONFERENCIÁJA
SÁROSPATAK, 1999. MÁJUS 28-30.

SZÁMUNK SZERZŐI:

<i>Bartos Éva</i>	fősztályvezető (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár)
<i>Bocsák Istvánné</i>	igazgató (Regnum Katolikus Általános Iskola)
<i>Dr. Boros Gyula</i>	lelkész, ny. igazgató (Julianna Református Általános Iskola)
<i>Horváth Ildikó</i>	tanító (Karácsony Sándor Rózsatéri Ref. Ált. Iskola)
<i>Ittebei Kiss István</i>	c. gimn. igazgató, ny. tanár, az egykori DKSZ orsz. főtítkára
<i>László Károly</i>	esperes (Técsői Református Egyházközség)
<i>Dr. Lovász Gabriella</i>	tankönyvszerző, programvezető
<i>Dr. Nagy Attila</i>	olvasáskutató szociológus (OSZK)
<i>Papp Kornél</i>	osztályvezető (Zsinati Iskolaügyi Osztály)
<i>Pavletitsné Egressy Mária</i>	igazgató (RPI, a Julianna Ref. Ált. Isk. volt ig. helyettese)
<i>Varga Albertné</i>	igazgató (Miskolc-Diósgyőri Ref. Általános Iskola)

Családi kör

Ha vihar jó a magasból,
ne bocsáss el, kicsi bátyám.
Ha falomb közt telihold lép,
kicsi néném, te vigyázz rám.

Falu végén van a házunk,
a bozótból ki se látszik,
de a cinke, ha leröppen,
küszöbünkön vacsorázik.

Weöres Sándor

Magyar Református Nevelés

Kiadja a Református
Pedagógiai Intézet (RPI)

Felélős kiadó: *Papp Kornél*

Felélős szerkesztő: *Tóth Ida*

Szerkesztőségi titkár:
Junek Tímea

1146 Budapest, Abonyi u. 21.
Postacím:

1440 Budapest 70., Pf: 5.

Tel./fax: 06-1-351-9842

E-mail: respedi@elender.hu
suli5142@bp.sulinet.hu

Tördelés: TIBOGRAPHIA STÚDIO
Tel.: 06-30-962-5582

Tördelőszerk.: Góth Korinna

ISSN 1585-7565

Nyomdai munkák: MA-MO BT.

Megrendelni
a 2000/2001. tanév számait
a kiadó címén lehet.

Megjelenik évente
kilenc alkalommal a Stichting
Hulp Oost-Europa és az
Oktatási Minisztérium
támogatásával.

Észrevételeiket szeretettel várjuk!

